

1993
2003

Michal Strešniak
Margita Žagarová
Andrej Kuric

Z Osijeka sme
mi Slováci
z Osijeka sme teraz my
ale naši pradedkovia
zo slovenska sú všeci.

Oni všeci, naši starí,
oni boli ako my,
Slováci nám oni boli,
Slováci sme preto my.

...

DESAŤ ROKOV MATICE SLOVENSKEJ V OSIJEKU

DESAŤ ROKOV MATICE SLOVENSKEJ V OSIJEKU

DESAŤ ROKOV MATICE SLOVENSKEJ V OSIJEKU

DESET GODINA MATICE SLOVAČKE U OSIJEKU

ISBN 953-98927-8-3

OSIJEK
2005

Príhovor

Vážení priatelia,

konečne sa Vám do rúk dostáva kniha o práci jednej matice, o desaťročnej práci Matice slovenskej Osijek.

Trnistá bola cesta, kým uzrela svetlo sveta. Ťažko sa zbierali údaje, dokumenty a fotografie, pretože neboli na jednom mieste, ale u niekoľkých členov matice. Je to preto, že členovia Matice slovenskej Osijek nemali od samého začiatku svoje miestnosti a aj teraz vlastnia veľmi malú miestnosť. Na valných zhromaždeniach Zväzu sa radí matičiam, aby viedli kroniku a aby mali svojho kronikára. Bolo by to veľmi dobre aj pre budúce pokolenia, aby vedeli, ako sa pracovalo.

Monografia mala vyjsť ešte roku 2003; na nej pracovali traja autori a bolo potrebné zladovať materiály a problematiku. Vďaka obetavej práci pána Ing. Michala Strešniaka, veľkého aktivistu / aktívny od 13. marca 1995 / Matice slovenskej Osijek (ktorý dopodrobna zapisoval všetky aktivity Matice a neúnavne hľadal články, dokumenty, fotografie potrebné pre túto knihu), a vďaka pomoci prof. Margity Žagarovej a prof. Andreja Kurica členovia Matice slovenskej Osijek a Slováci v Osijeku a v Chorvátsku môžu mať v ruke túto vzácnu knihu.

Kniha uzrela svetlo sveta! V nej môžete sledovať zrodzenie a prácu Matice, ťažkosti a radosti, úspechy aj neúspechy, s ktorými sa matičiari stretali a bokom neostal ani kultúrny, osvetový a spoločenský život členov Matice slovenskej Osijek.

V úvode knihy sa hovorí o Slovákoch v Chorvátsku. Nasleduje chronologický prehľad všestrannej práce matice. Kniha obsahuje viac ako 50 fotokópií dokumentov a okolo 100 obrázkov. Obrázky, žiaľ, sú iba čierne-biele, pretože sme sa finančne nezmohli na farebné fotografie.

Monografia je a bude kniha pre všetkých, ktorí chcú preštudovať prácu Matice slovenskej Osijek, tak tiež základ a podnet pre tých, ktorí budú písať v budúcnosti o Slovákoch v Osijeku a v Chorvátsku.

Čo je veľmi dôležité, kniha je písaná po slovensky a po chorvátsky.

Andrej Kuric, redaktor

Slováci v Chorvátsku (Zväz Slovákov v Chorvátsku)

Slovenská menšina v Chorvátsku sa formovala v rámci sťahovania obyvateľstva z preľudnených severných krajov Uhorska, z územia dnešného Slovenska, do južných oblastí habsburskej monarchie. Slováci zväčša osídľovali priestor medzi riekami Drávou a Sávou, nazývaný Slavónia. Sťahovanie Slovákov do Chorvátska prebiehalo v dlhšom časovom úseku. Prví slovenskí kolonisti prichádzajú do Slavónie už začiatkom 18. str. Hromadnejšia kolonizácia Slavónie slovenskými osadníkmi nastala v 2. polovici 19. stor. a pokračovala až do začiatku 20. stor.

Po vyhnaní Turkov z východnej časti Chorvátska zemepáni získali v spustošenej krajine ďalšie majetky, najmä v podobe rozsiahlych lesov. Drevo z hustých lesov s obrovskými dubmi a bukmi predstavovalo veľmi výhodný obchodný artikel. Navyše, vyrúbané a vyklčované lesy poskytovali ďalšiu pôdu na osídlenie a obrábanie. Zo začiatku zemepáni povolávali Slovákov len na sezónne práce. Slovenskí kolonisti prichádzajúci prevažne zo severných oblastí Uhorska, z Oravy a Kysúc, v zime rúbali a klčovali lesy a od jari až do jesene pracovali na panských pozemkoch. Na vyklčovaniých priestranstvách si stavali obydlia a zúrodňovali pôdu. Na majetkoch zemepánov, Pejačevičovcov v oblasti Našíc, Turkovičovcov v oblasti Požegy, Jankovičovcov v oblasti Pakraca, ale aj na cirkevných majetkoch biskupa Jozefa Juraja Strossmayera v oblasti Đakova si Slováci najskôr klčováním získanú pôdu prenajímali a napokon kupovali do vlastníctva. Slovenskí kolonisti na zemepánskych a cirkevných majetkoch vytvárali rozptýlené a málopočetné osídlenie.

Osobitný vývin prekonali Slováci vo východnej Slavónii a Zapadnom Srijeme, na hranici Chorvátska a Srbska a Čiernej Hory, tvoriaci slovenskú komunitu v meste Ilok, osade Radoš a okolí. Prví Slováci tu boli už začiatkom 18. str. ako sezónni robotníci. Na panstve kniežat Odescalchiovcov sa natrvalo usadili až v 2. polovici 19. str. Venovali sa najmä poľnohospodárstvu a pestovaniu, chmeľu a vínnej révy. Aj Slováci žijúci v Lipovľanoch prišli už do existujúcej a vybudovanej obce s veľmi pestrou etnickou skladbou obyvateľstva.

Slováci sa koncentrovanejšie usadili v siedmich oblastiach, ktoré sa nachádzajú v štyroch župách: Vukovarsko-srijemskej, Osijecko-baraňskej, Požesko-slavonskej a Sisačko-moslavskej. Ďalší Slováci žijú rozptýlene po celom Chorvátsku. Najväčšiu koncentráciu príslušníkov slovenskej národnosti má mesto Ilok so svojim okolím.

Obce v oblasti Našice: Martin, Ledenik, Miljevci, Markovec, Jelisavec. Prvou osadou, do ktorej sa Slováci prisťahovali už r. 1750 bol Martin, dnes je súčasťou mesta Našice. V priebehu 19. str. sa Slováci usádzali už v existujúcom Ledeniku a Miljevci (1830). Na základe zmlúv s našickým grófom Pejačevičom založili r. 1879 Markovec a r. 1889 Jelisavec. Obe obce osídlili slovenskí kolonisti pôvodom z Kysúc – Starej a Novej Bystrice, Čadce, Klubiny, Oščadnice a okolia Trenčína. Na majetky Pejačevičovcov sa Slováci sťahovali aj do osád Podgorač – Ostrošinci, Razbojište, Bračevci a v ich blízkosti. Tu sa však pomerne rýchlo asimilovali. Najpočetnejšie slovenské komunity vznikli v Markovci a Jelisavci.

Obce v oblasti Đakovo: Josipovec, Jurjevec, menšie skupiny Slovákov sa usadili v obciac Beketinci a Piškorevci. O prisťahovanie Slovákov do tejto oblasti, prevažne z Kysúc, sa pričínil đakovský biskup Jozef Juraj Strossmayer, ktorý mal dobré kontakty so slovenskými osobnosťami pôsobiacimi v Chorvátsku. V lesoch biskupského majetku založil obce Josipovec (1881), Jurjevec (1882) a Krndiju. Menšie skupiny Slovákov sa v desaťročí r. 1890-1900 usadili aj v osadách Beketinci, Piškorevci a Satnici.

Obce v oblasti Pakrac: Antunovec, Kukunjevac, Međurič, Lipovľany. Slovenskí prisťahovalci pôvodom od Zvolena, Detvy, Trenčína, Nitry, Oravy a Kysúc sa usadili v osade Antunovec (1880), menšie skupiny z Oravy v Međuriči (1886), ďalej v obciach Kukunjevac, Pakracka Poljana, Gaj (1900-1910). Slováci z okolia Priedvidze, ale aj z Oravy, Trenčína, Nitry prišli do obce Lipovľany (1893), kde sa postupne usadzovali spolu s príslušníkmi ďalších etnických skupín.

Mesto Ilok a okolie: Podľa najnovších výskumov a matrik, v ktorých sú zaznamenané aj slovenské priezviská, prvé slovenské rodiny katolíckeho vierovyznania prichádzali do Iloku už v prvej polovici 18. str. Slováci evanjelici a. v. začali prichádzať do Iloku až po r. 1859, zväčša z Báčky vo Vojvodine. Nízka cena pôdy a dobré zárobné možnosti v ilockých vinohradoch prispeli k tomu, že sa ich počet neustále zvyšoval. Najviac Slovákov do Iloku z Vojvodiny prišlo v rokoch 1860 - 1870. Existenciu príslušníkov slovenského etnika zaznamenali matriky aj v ďalších obciach na východe a juhovýchode Slavónie, napr. v obci Komletinci. Do obcí Bapska a Lipovac prichádzali Slováci katolíckeho vierovyznania z katolíckej časti obce Selenča vo Vojvodine. Totožné vierovyznanie s inoetnickými obyvateľmi týchto obcí prispelo k rýchlejšej asimilácii tamjších Slovákov. Do skupiny slovenských prisťahovalcov z Vojvodiny patria aj obyvatelia slovenskej národnosti v obci Soľany na juhovýchode Slavónie, ktorí sa sem sťahovali v období druhej polovice 19. stor. Medzi dvoma svetovými vojnami patrili do správneho okresu Šíd vo Vojvodine.

Mesto Osijek a okolie: Prvou obcou v osijeckej oblasti, do ktorej sa od r. 1830 začali sťahovať Slováci z Kysúca a Oravy bol Čepin, ktorý dnes tvorí predmestie Osijeka. Migrácia Slovákov do oblasti pokračovala aj v nasledujúcich desaťročiach. Dokonca ešte aj v 30. rokoch 20. stor. prichádzali do Osijeka vystaňovalci z Kysúca. Do Osijeka prichádzali pozdejšie mnohí vzdelaní Slováci a robotníci z okolitých dedín a širšie, aby tu pracovali a zakladali si rodiny.

Obce v oblasti Požega: Kutjevo, Knježevac, Čaglin a Jakšić (1900 - 1930). Do obce Kutjevo prichádzali prví Slováci okolo r. 1900, najmä z okolia Prievidze. Priamo zo Slovenska, ale aj z iných osád Slavónie prišli r. 1902 prisťahovalci do obce Knježevac a tiež do okolitých osád - Vladkovac, Stari Zdenkovac, Grabarje. Najviac Slovákov pôvodom z Oravy sa v r. 1910-1921 usadilo v obci Čaglin. Z pôvodných obcí so slovenským obyvateľstvom si slovenské povedomie najdlhšie zachovali Slováci v Knježevci.

Obce v oblasti Orahovica: Zokov Gaj, Dlhá Medza, Podrumina, Petrovo Pole, Slavonske Bare, Kutini a Čačinci. Od r. 1855 sa na pozemky grófa Pfeifera, ktoré neskôr odkúpil veľkostatník Gutmann, do obce Zokov Gaj, Podrumina, Dlhá Medza, Petrovo Pole sťahovali Oravci a Kysučania. Z okolia Trenčína prichádzali aj do obcí Ladimirevci, Slavonske Bare a Kutini. Vojvodinskí Slováci sa v procese sekundárneho sťahovania usadili v obciach Čačinci, Selci a Čajkovci. V týchto obciach žilo len niekoľko slovenských rodín, aj tie sa neskôr vystaňovali.

V obciach, v ktorých Slováci tvorili menej početnú časť obyvateľstva sa rýchlejšie asimilovali. V takýchto obciach v súčasnosti neraz iba slovenské priezviská v matrikách svedčia o ich bývalej prítomnosti.

V priebehu 20. stor. sa z horeuvedených oblastí presťahoval veľký počet Slovákov do Záhrebu, kde sa bližšie kontaktovali, najmä v medzivojnovom období s prisťahovalcami českej národnosti, o čom svedčia aktivity v spoločných česko-slovenských spolkoch. Osobitnú skupinu vytvorili príslušníci slovenskej národnosti, ktorí sa z pracovných, ale najmä z rodinných dôvodov – ženy vydaté za Chorvátov, v priebehu ostatných 20-30 rokov prisťahovali na územie Chorvátska (Rijeka a okolie).

Údaje o počte Slovákov v Chorvátsku v minulosti nie sú spoľahlivé. V 19. storočí ich počet bol asi 30. tisíc. Presnejšie údaje máme v súpise obyvateľstva r. 1948, udáva 10 097, z.r. 1953 - 9750, r. 1961 - 8128, r. 1971 - 6483, r. 1991 - 5606, r. 2001 - 4712 osôb slovenského pôvodu.

Slovenské etnikum v Chorvátsku je konfesionálne polarizované. Väčšinu tvoria rímskokatolíci, menšinu na východnej a juhovýchodnej hranici Chorvátska evanjelici.

Najväčšiu koncentráciu príslušníkov slovenskej národnosti má Ilok a okolie Jelisavec, Josipovec, Jurjevec, Markovec, Osijek, Zokov Gaj, Miljevci, Kneževci, Čaglin a okolie.....

Po r. 1918, výraznejšie v 30. rokoch vznikali za podpory ČSR spoločné česko-slovenské spolky. Po druhej svetovej vojne bol strešnou organizáciou Československý zväz v Chorvátsku, s miestnymi odbočkami v mestách a obciach, kde žila komunita sústredenejšie. Národné povedomie, ktorého podpora v medzivojnovom období chýbala, vďaka kontaktom so Slovenskom v 70 rokoch minulého storočia oživa. Prispieva k tomu posilnenie slovenskej inteligencie absolventmi vysokých škôl, ktorí vyštudovali na Slovensku ako aj žiaci študenti, ktorí študovali v Ríme v slovenskom Ústave sv. Cyrila a Metoda.

Snahy o založenie národnej kultúrnej ustanovizne Slovákov v Chorvátsku sa zjavujú v deväťdesiatych rokoch. Priaznivé podmienky na vznik sa vytvorili, keď mladý chorvátsky štát otvoril dvere demokracii. Aj Slováci vtedy pocítili potrebu, založiť Maticu slovenskú. Matica slovenská v Chorvátsku bola založená 14. júna 1992 roku v Našičiach. Na tento dôležitý čin sa podujali slovensko - kultúrno umelecké spolky z Josipovca, Jelisavca a Markovca.

Uznesením zákona vlády Chorvátskej republiky roku 1998 o združovaní, príslušníci etnických a nacionálnych spoločenstiev a skupín a vôbec asociácii občanov mali možnosť podľa nového zákona združiť sa. Matica slovenská v Chorvátsku sa transformovala do Zväzu Slovákov. Vnútoraná štruktúra transformovanej slovenskej pospolitosti sa zmenila natoľko, že zakladajúce jednotky Matice slovenskej sú právnické osoby a tým činom prebrali na seba vnútornú činnosť, osobitné programy a právo rozhodovania o tom, čo prenesú na Zväz. Spoločné programy a záujmy boli zverené spoločnému vedeniu Zväzu Slovákov.

Prvým predsedom bol Josip Kvasonovski a terajší predseda je prof. Andrej Kuric.

Matičné vedenie si vtedy vytýčilo za cieľ chrániť národnú pokladnicu: podporovať národnú kultúru, osvetu, umenie a šíriť národné uvedomenie.

Za krátke obdobie činnosti vzniklo pri Zväzu 15 matíc, ktoré sa podieľajú na matičnom programe, ktorého zámerom je zhromažďovanie a udržiavanie rukopisných, obrázkových a iných pamiatok; informovanie a podnecovanie v tvorbe pekného slova a zaznamenávanie výročí významných národno-vedomých dejateľov. Šírenie vzdelanosti školením našej mládeže, nadväzovať kontakty so seberovnými spolkami a úradmi štátnej a lokálnej samosprávy a správy a rozvoj svojej základne a šíriť matice (spolky) po celom území Chorvátska od Rijeky cez Záhreb, Lipovľany, Medjurič, Josipovec, Jurjevec, Soľany, Markovec, Našice, Jelisavec, Osijek, Ilok, Radoš, Zokov Gaj, Miljevci.

Úlohou Zväzu (matic), je všestranne podporiť všetko, čo prispeje rozvoju hospodárstva, demokracie, kultúry a spoločenskému životu v Chorvátsku a v prospech rozvoju slovenskej menšiny, ako aj dvom národom chorvátskemu a slovenskému.

Kultúrna identita slovenskej národnostnej menšiny prezentovala sa aj sa prezentuje najpestrejšie na kultúrnych podujatiach. Sú to tradičné folklórne prehliadky, literárna prehliadka Slovenčina moja, hudobno-spevácka prehliadka Keď sa ruža rozviala, prácou Ústrednej knižnice v Našičiach, vyučovaním slovenského jazyka v základných školách na fakultách, skúmať našu minulosť a uverejňovať knihy. Organizovať výstavy našich umelcov a pod.

Povedal by som niekoľko slov o jednotlivých oblastiach k čomu sa naša národnostná menšina docielila a aké má plány.

Cirkev

Slovákov rímskokatolíckeho vierovyznania do oblasti Đakova pozval chorvátsky biskup Jozef Juraj Strossmayer. Príbuznosť slovenčiny a chorvátčiny netvorila prekážku pri liturgii v chorvátčine, preto sa Slováci nedožadovali slovenských kňazov. K asimilácii s väčšinovým chorváckym národom prispela nejakým spôsobom aj katolícka cirkev, lebo im nezabezpečila bohoslužby v materinskom jazyku. Koncom 60. rokov minulého storočia udržanie identity katolíckych Slovákov začal podporovať Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme, ktorý umožnil tamojším slovenským chlapcom absolvovať štúdium na slovenskom gymnáziu v Ríme. Niektorí z nich sa stali kňazi iní učitelia a profesori.

Slováci rímsko-katolíckeho vyznania, keď založili svoje osady zároveň zakladali aj malé kaplnky, ktoré sa po rokoch zmenili na pekné kostoly. Josipovec (r.1882 drevená kaplnka a r. 1923 murovaný kostolík), Jurjevec, (kaplnka r.1886 a kostolík 1947-1952). Markovec (kaplnka r.1912 a kostol 1992), Jelisavec (r.1970 kostol) Kneževac, Zokov Gaj, Ledenik mali malé kaplnky v nich sa zo začiatku modlili po slovensky, no bohoslužby, ktoré sa v nich konali niekoľko krát do roka boli v chorváckom jazyku. Iba, keď prišli slovenský kňazi z Ríma, bolo im dovolene mať svätú omšu po slovensky.

Slováci evanjelického vierovyznania, ktorí prišli do Iloka, na Radoš do Sol'an a Komletincech, udržiavali naďalej kontakty so slovenskými evanjelickými zbormi vo Vojvodine, v dôsledku čoho lepšie odolávali asimilácii. Evanjelická cirkev v Iloku bola založená v r.1903. Od roku 1921 pôsobil v Iloku evanjelický kňaz Adam Vereš, ktorý sa 1928 roku stal slovenským evanjelickým biskupom v Juhoslávii. Iločania si postavili kostol až r.1962.

V evanjelickom zbore v Iloku pracovali mnohí farári a činili dobro, no príchodom misijného farára Dušana Sajáka (roku 1999) do Iloku zbor sa začal aj duchovne aj materiálne zmáhať a budovať novú faru, ktorú roku 2002 otvorili. Ilocký cirkevný zbor je dnes jeden z najsilnejších v Chorvátskej republike. Príchodom pani farárky Boženky Sajákovej, zbor sa ešte väčšmi zmáhal a najmä sa na fare a v kostole začala schádzať slovenská mládež, ktorá okrem náboženstva má i biblické hodiny, spev, divadlo, hranie. Organizujú sa letné tábory mládeže pri mori. Spolupracuje sa z zbormi v Fínsku a v Nemecku. V pláne je rekonštruovanie kostola a budovanie domu smútku na slovenskom cintoríne v Iloku.

Slováci v Sol'anach mali vlastnú evanjelickú farnosť už roku 1911 a prvý kostol si postavili 1912 a nový 1995.

Školstvo

Slovenská komunita v Chorvátsku nebudovala systematický slovenské školstvo. Výnimkou sú Slováci v Iloku, ktorí si už r.1864 založili slovenskú cirkevnú (evanjelickú) školu. Dlhoročný učiteľ bol Jozef Maliak, významný pedagóg, zakladateľ a redaktor prvého pedagogického časopisu Domácnosť a škola. Jozef Maliak založil i Slovenský dievčenský ústav, ktorý pracoval v r. 1903-905.

Štátna škola v reči slovenskej bola v Iloku otvorená r. 1922 a vyučovanie od prvej po štvrtú triedu bolo po rok 2003. V rokoch 1930 až 1945 v slovenskej škole bolo aj 120 žiakov. Pred pár rokmi bolo žiaľbohu iba niekoľko žiakov v triedach s vyučovacím jazykom slovenským. Situácia sa zlepšuje. Od školského roku 2003/2004 aj v Iloku a na Radoši sa vyučuje slovenský jazyk iba fakultatívne od prvej po ôsmu triedu. Slovenské deti majú aj evanjelické náboženstvo v slovenskej reči.

V obciach strednej Slavónie v slovenských osadách nevznikali školy s vyučovacím jazykom slovenským. Až v 30. rokoch minulého storočia s podporou Československej republiky sa na miestnych školách zakladali "československé oddelenia." Slovenské oddelenia fungovali iba sporadicky r. 1932 v Sol'anoch, r. 1936 v Markovci, Jelisavci, Lipov'anoch. Zrušené boli zväčša v 50. rokoch minulého storočia. V polovici 70. rokov minulého storočia sa v obciach s obyvateľmi slovenskej národnosti obnovilo fakultatívne vyučovanie slovenčiny na základných školách.

Učítelia, ktorí vyučujú slovenčinu sú: Branka Kanderová v Jelisavci, Ana Žagarová v Markovciach a v Našiciach, Josip Kvasnovski v Josipovci a Jurjevci, Mária Pejaková a Vladko Miksad v Iloku, na Radoši a v Soljanoch.

Tu musíme pripomenúť aj štúdium slovakistiky na Pedagogickej fakulte J. J. Štrossmayera v Osijeku, kde sa už siedmy rok vyučuje slovenský jazyk a literatúra pre chorvátskych študentov. Je ich okolo sto. Taktiež i slovakistika na univerzite v Záhrebe.

Kultúrny život

Kultúrny život Slovákov v jednotlivých regiónov sa formoval pomaly v dôsledku nedostatku slovenskej inteligencie. Príšťahovalci boli zväčša chudobní ľudia, ktorí sem prichádzali za kúskom chleba. Museli dlhé roky tvrdo pracovať, aby mohli prežiť. Začínali od nule. Podpory a povzbudenie a pomoci sa im nedostávalo dlho ani z rodného Slovenska, takže čo si zachovali bola reč, obyčaje, spevy tance, hry a aj súčasne je táto činnosť v spolkoch aj najmasovejšie zastúpená. Kde boli kompaktnější vystavili si kostolík, hasičský dom aj kultúrny dom, v ktorom boli zábavy, svadby a tu sa rozvíjal i kultúrny život Slovákov.

Slováci v Iloku a Sol'anoch, snažili sa hneď po príchode organizovať na cirkevnom, kultúrnom poli a k tomu si založili i cirkevnú slovenskú školu.

V roku 1921 bol založený v Osijeku Československý zväz v Kráľovstve SCHS, ktorý si vzal pod patronát školy a inicioval zakladanie knižníc a čítární.

Od roku 1914 Slováci v Iloku pestujú slovenské ochotnícke divadlo. Prostredníctvom Spolku československých akademikov Ľudovíta Štúra (1925) a Slovenského čítacieho spolku 1928 a Slovensko kultúrno-osvetového spolku "Ľudovíta Štúra" (1951) po dnes Ilockí Slováci šíria kultúru a osvetu.

V roku 1952 Iločania za pomoci štátu a vlastnými silami postavili Slovenský národný dom.

Slovenská osada Radoš vybudovala svoj Slovenský kultúrny dom v roku 1952 a založili si SKOS "Hviezdoslav" 1951 roku.

Ostatné slovenské osady: Josipovac, Jurjevac, Jelisavac, Markovac, Kneževac, Zokov Gaj budovali hasičské domy, v ktorých sa udržiavala kultúrna činnosť.

V 70-tych rokoch minulého storočia sa vytvárali slovenské osvetové spolky, ktoré svoju kultúrnu činnosť udržiavali práve v hasičských domoch, v priestoroch školy a aj na farnostiach. V roku 2002 začali budovať svoj Kultúrny dom v Jelisavci.

Jazyk

Jazyk Slovákov v Chorvátsku je nárečím oravsko-kysuckým a juho - stredoslovenským. U strednej a mladej generácie je jazyk zmiešaninou slovenčiny z chorvátčinou. Jazykovú asimiláciu podporila do značnej miery absencia slovenského školstva. Tak tiež k asimilácii prispelo rovnaké vierovyznanie s majoritným chorvátskym spoločenstvom.

Literárna aktivita

Slováci v Chorvátsku nemali veľkej literárnej aktivity, ba môže sa povedať, že začiatky boli sľubné, keď v Iloku pôsobil profesor a veľký pedagóg Jozef Maliak, ktorý 1902 vydal knihu **Rečovanky I a II**. Roku 1904 preložil a vydal **Mŕtve kapitály** od Josipa Kozarca a v roku 1925 vydal knihu **Fruška Gora**. Ako publicista vydával v Iloku vlastný pedagogický časopis **Domácnosť a škola** (1911-1914). V časopise vychádzali pedagogické a historické články, správy a poznámky.

Adam Vereš napísal a vydal roku 1930 knihu **Slovenská evanjelická kresťanská cirkev a.v.** v Kráľovstve Juhoslovanskom v slove a obrazoch.

Žiaľbohu potom všetko, akoby zamrelo. Slováci o sebe veľmi málo písali. Tu aj tam niekto napísal do novín nejaký článok o Slovákov, ale niečo väčšie konkrétnejšie nebolo napísane až do roku 1978, keď kňaz Vít Ušak napísal knihu: **Slováci v Chorvátsku**.

Roku 1997 vyšla brožúrka 5. výročie vzniku Matice slovenskej v Chorvátsku. Roku 2000 vyšla kniha Slováci Chorvátsku minulosť a prítomnosť, ktorú vydal Dom zahraničných Slovákov a autori sú Claude Baláž a Ľubica Bartalska. Roku 2002 uzrela svetlo kniha Ľudová kultúra Slovákov v Chorvátsku autorov: Ľubici Bartalskej, Mojmíra Benžu, Petra Slavkovského a Rastislaví Stoličnej, napísaná i v chorvátčine. Roku 2002 bola vyšla aj knižočka: **Pamätníca k 10.** výročiu založenia a pôsobenia Zväzu Slovákov v Chorvátsku. Toho istého roku vyšla aj kniha **Slováci v Iloku** autora Andreja Kurica, ktorá je napísaná dvojjazyčne. Vesna Baksa v tom istom roku vydala knižočku: **O živote a zvykov Slovákov v Markovci Našickom**. Roku 2003 vyšla **Monografia SKS "Fraňo Strapač"** z Markovca Našického autorky Vesny Baksa. V máji 2004 roku bola vydaná knižočka Zbierka básní a prózy žiakov základných škôl slovenských oddelení pod názvom **Kvapky**. Koncom roku 2004 vyšla zbierka básní slovenských autorov v Chorvátsku pod názvom **Túžby** a knižka **140 rokov slovenskej školy v Iloku a 90 rokov divadelníctva v Iloku**, autora Andreja Kurica. Finančne nás podporujú Slovenská a Chorvátska vláda. Vďaka! Do tlače sa chystajú knihy Univerzálny slovensko - chorvátsky slovník a chorvátsko - slovenský, monografia o Slovákov v Josipovci.

Časopis a informovanie

Dokumentačnú a informačnú činnosť plní Zväz prostredníctvom svojho tlačového orgánu, kultúrno-spoločenského časopisu Slovákov v Chorvátsku **Prameň**, ktorý začal vychádzať 1992 roku. Obsahovú stránku Prameňa tvoria príspevky zo všetkých oblastí nášho života. Je to časopis pre poučenie, vzdelanie, zábavu, informovanie a má aj dokumentačnú hodnotu. Časopis redigujú a pripravujú Andrej Kuric, Boženka Dasovičová a Zuzana Týrova.

V Našiciach už viac ako 30 rokov na lokálnom rádii je počut' slovenské vysielanie. Dlhé roky sme si žiadali, aby sa slovenská reč počula na území celej Chorvátskej republiky a konečne 2002 roku, koncom augusta, dostali sme

možnosť štvrt' hodinového vysielania na chorvátskom rádiu Rádio Osijek. Je to historická udalosť, v tom zmysle, že sa slovenská reč, piesne a hudba počujú na území celého Chorvátska. Vedúci slovenského vysielania Rádio Osijek je Andrej Kuric, lokálneho rádia Našice Daša Siladi a vedúca slovenského vysielania v Iloku, ktorý začal pracovať 6. septembra 2003 je Boženka Dasovičová.

Aj Chorvátska televízia sleduje našu spoločensko-kultúrnu činnosť a aspoň raz do mesiaca je predstavená naša národnostná menšina v chorvátskej televízii vo vysielaní pre národnostne menšiny pod názvom Prizma.

Veda

Ak ide o **vedu** z našich radov dnes máme známych odborníkov, právnikov, lekárov inžinierov, umelcov, športovcov univerzitných profesorov právnikov, hudobníkov, dirigentov, chirurgov, veľmajstrov v šachu, súkromníkov..., len žiaľbohu mnohí z nich sú nie zapojení do práce matíc, no mnohí z nich sa priznávajú za Slovákov. Priviesť týchto ľudí do našich radov nám je jeden z hlavných cieľov.

Čo sa týka sociálnej a ekonomickej stránky, Slováci zo začiatku boli veľmi chudobní a išlo im v prvom rade o zabezpečenie existencie pre seba a svoju rodinu. Svojou pracovitosťou a tým, že mnohí svoje deti posielali do škôl a vyštudovali a ako odborníci sa mohli uplatniť vo všetkých oblastiach. Dediny z roka na rok silnejú aj ekonomicky a dnes máme bohaté slovenské dediny.

Vnútroštátna legislatíva upravujúca postavenie menšín. Keďže v Chorvátskej republike je viac ako 20 národ. menšín, štát sa stará o tieto národnostné menšiny a finančne podporuje ich spoločensko - kultúrnu aktivitu. Máme predstaviteľa v ZS v Rade národnostných menšín, ktorý sa priamo zapája do riešenia problémov národnostných menšín ako: ústavný zákon, volebný zákon, priestory pre aktivitu, financovanie národnostných orgánov, regionálne elektronické médiá. Máme zástupcu v chorvátskom sneme. Je to Zástupca z českej národnostnej menšiny. Bol by som radi keby sa aj Slovák dostal do chorvátskeho snemu, no zatiaľ šancu nemáme, pretože pri voľbách vždy zvíťazia Česi, lebo ich je dva - krát viac ako Slovákov.

Ústavný zákon o národnostných menšinách, ktorý bol zvolený na jar 2004 v Chorvátskej republike umožní ešte širšiu účasť národnostných menšín na politickom živote krajiny. V máji 2003 roku boli voľby príslušníkov národnostných menšín do žúp, obci a miest.

Doterajšia starostlivosť SR nebola malá, keď vieme koľko nás je a kde sme všade a musí sa priznať i to, že Slovensko nie je bohatý štát, ktorý by mohol dávať veľa.

Slovenská republika pomáhala a pomáha koľko môže: knihami, časopismi, organizovaním rôznych kurzov pre slovenských učiteľov, tábory mládeže, školy v prírode, prijatie študentov na štúdium na Slovensko. Pomohla finančne aj pri budovaní kultúrnych domov, škôl. Zabezpečila knihy pre slovenské knižnice a školy a iné pomocné prostriedky na čom so srdca ďakujeme. Aj teraz pomáha pri financovaní rôznych projektov.

Spolkový život v našej krajine je, zdá sa nám na dost' vysokej úrovni. V spolkoch pracujú najviac ochotníci. Azda by bolo potrebné, aby každý spolok mal aj jedného odborníka, profesionála, ktorý by ešte zlepšil kvalitu práci v spolku. Chýbajú financie. Taktiež mnohé spolky nemajú kde pracovať, bolo by dobre, keby mali adekvátne budovy kde by sa schádzali a pracovali.

Slovenská rímska - katolícka a evanjelická cirkev by sa mali postarať a do slovenských dedín poslať kňazov misionárov. Slov. evanjelická cirkev to urobila a v Iloku a vidieť prekrásne úspechy tamojšieho pána farára. Rad by sme boli keby to urobila aj rímska – katolícka cirkev.

Do škôl by bolo potrebné zabezpečiť viac metodických príručiek a kníh pre deti, ktoré sa učia slovenský jazyk. Učiteľom poslať odborníkov a ukázať ako pracovať. Vyučovanie slovenského jazyka aspoň fakultatívne zaviesť i na stredné školy kde je to možné.

Pestovať slovenské tradície, kultúrne hodnoty: hry, hudbu, tance, spev a materinskú reč. Doma hovoriť po slovensky. Slovenská reč je európsky jazyk a nepotrebujeme sa zaň hanbiť. Posielat' deti na učenie sa slovenského jazyka. Myslíme, že to robíme a budeme aj naďalej rodičom a deťom odporúčať.

V školách s deťmi písať literárne práce. Organizovať literárne súťaže a najlepšie práce objaviť v našom časopise "**Prameni**" a vydať zbierku detských literárnych prác. Tak tiež vydať i zbierku básní slovenských básnikov amatérov.

Usilovať sa vydať Slovenský kalendár, písať monografie o slovenských osadách a spolkov, v časopise "**Prameň**" dva krát do roka objaviť i literárnu prílohu.

Zaujímať sa o Slovákov, vedcov, umelcov, a športovcov. prekladať ich odborné práce, umelcom pomáhať otváranie výstav, a odhaľovať a prezentovať Slovákov športovcov.

Pomôcť ekonomický a sociálne ohrozeným rodákom. Organizovať fond za pomoc. Nájsť im prácu a pod. Nadviazať ešte lepšie kontakty s orgánmi a inštitúciami Slovenskej republiky a doma.

(A. Kuric)

SLOVACI U HRVATSKOJ (Savez Slovaka u Hrvatskoj)

Na područje današnje Hrvatske, Slovaci su se počeli naseljavati već 1750. godine. Sa sobom su donijeli iz svoje stare domovine i dio duhovnog i materijalnog bogatstva koje se razlikovalo od domaćih stanovnika. Morali su se prilagoditi i novim životnim situacijama, ali su se također trudili očuvati svoj jezik, vjeru, običaje, plesove, pjesme, odijevanje. To je donekle značilo i očuvanje narodnog identiteta.

U Slavoniji se kulturni život Slovaka sporo uzdizao, jer su doseljenici-Slovaci prvenstveno morali brinuti o vlastitom opstanku. Samo u nekim sredinama imali su Slovaci svoje kulturne djelatnike (učitelje, svećenike) i to u Iloku, Soljanima i Jelisavcu. Ostala sela u Slavoniji bila su bez svog učitelja i duhovnog pastira. Zbog toga, zbog društveno političke situacije, zbog miješanih brakova, zbog kulturnog dodira sa drugim etničkim grupama Slovaci se brzo asimiliraju, pogotovo u onim selima i sredinama gdje su u manjini. Kako bi se donekle zaustavila asimilacija, Slovaci počinju osnivati kulturno-prosvjetna društva (Ilok, Soljani, Jelisavac). Ova slovačka društva već tridesetih godina prošloga stoljeća bila su uključena u rad Čehoslovačkog saveza, koji im je pomagao u njihovom kulturno-prosvjetnom radu. Za vrijeme Slovačke Republike 1939-1944. godine Slovacima u Hrvatskoj pomagala je *Slovačka Narodna jednota*, koja je imala sjedište u Zagrebu. Aktivnost ove organizacije bila je usmjerena na Slovačko prosvjetno društvo u Iloku, koje je u to vrijeme i bilo najaktivnije u Hrvatskoj. Poslije drugog svjetskog rata organiziraju se, uz pomoć Saveza Čeha i Slovaka, u selima sa slovačkim stanovništvom, sekcije, a krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća organiziraju se kulturno-umjetnička društva. Slovačka kulturno-umjetnička društva u svojim sekcijama njeguju folklor, pjesme i običaje svojih predaka.

U okviru Saveza Čeha i Slovaka početkom osamdesetih godina prošlog stoljeća otvara se Odbor za Slovake koji je bio još više samostalniji u svom radu i koji je još više radio na promicanju slovačke kulture i običaja. Već 1982. godine organizira se Prva folklorna smotra Slovaka u Hrvatskoj koja je postala tradicionalna i koja ove godine slavi svoju 23. godišnjicu. Odbor je pomagao slovačkim društvima u njihovom kulturno prosvjetnom radu. Brinuo se o njegovanju nastave na slovačkom jeziku, u sredinama gdje žive Slovaci. Organizirao je sa Maticom slovačkom iz Bratislave odlazak na seminare za učitelje slovačkog jezika, kao i seminare za koreografe, dolazak slovačkih folklornih grupa u Hrvatsku i odlazak naših kulturno umjetničkih društava u Slovačku, kao i mnoge druge kulturne manifestacije.

Poslije raspada Jugoslavije 1991. godine i po nastanku Hrvatske Republike, počela je s radom nova samostalna kulturna organizacija Slovaka u RH, koja se izdvojila iz Saveza Čeha i Slovaka. Nova organizacija htjela je stvoriti čvršće osnove i bolje mogućnosti razvoja slovačke manjine u RH. Godine 1992. osnovana je u Našicama Matica slovačka, a 1998. godine Savez Slovaka Hrvatske, kojemu je osnovni cilj i zadaća okupljati slovačke udruge u cijeloj zemlji, skrbiti za cjelokupan proces očuvanja, njegovanja i prezentiranja slovačke kulture, jezika, duhovnog i narodnog stvaralaštva, običaja i etničkog identiteta uopće. Isto tako trudi se među maticama izgrađivati veće povjerenje, pomoć i suradnju. Ne smijemo zaboraviti naselja u našoj Republici u kojima žive Slovaci, a koji trebaju našu pomoć (Kneževac, Miljevci), ni suradnju sa kulturno-umjetničkim društvima, udrugama drugih nacionalnih manjina u RH, te županijskim i općinskim vijećima i sa lokalnom samoupravom. Savez surađuje sa Savjetom za nacionalne manjine pri Vladi Republike Hrvatske u oblasti informiranja, izdavačke djelatnosti i kulturnog amaterizma. Financijska potpora Savjeta je znatna i ovom prilikom zahvalili bi vladi Hrvatske republike za pomoć. Isto tako financijsku pomoć i dobre savjete dobivamo od Vlade Slovačke republike, Ureda za inozemne Slovake, Matice slovačke i Ministarstva kulture Republike Slovačke. Veliku podršku imamo i od Veleposlanstva Slovačke Republike u Hrvatskoj.

Slovaci su se počeli naseljavati na područja današnje Hrvatske već poslije 1750. godine da bi u 19. i 20. stoljeću njihov dolazak bio masovniji. Najviše ih se doselilo na područje Slavonije. Pošto su živjeli u jednoj državi Austro – Ugarskoj nije bilo problema sa doseljavanjem. Najviše ih se doselilo iz sjeverne Slovačke gdje je bilo puno življa a mala mogućnost zarade. U Slavoniju su dolazili najviše kao sezonski radnici i drvosječe. Pozivali su ih vlasnici šuma i polja: grof Pejačević, Turković, Janković, Odeskalki, biskup Štrosmayer. Mnogi su tu i ostajali. Vit Ušak u svom djelu Slovaci u Hrvatskoj piše da je na području Hrvatske prije drugog svjetskog rata živjelo više od 20.000 žitelja slovačke nacionalne manjine.

Godine 1991. prema popisu stanovnika za članove slovačke nacionalne manjine prijavilo se u Hrvatskoj 5606 osoba da bi se 2001 godine za pripadnike slovačke nacionalne manjine prijavilo 4 712 stanovnika.

Tu moramo spomenuti Istočnu Slavoniju, Srijem, pogotovo Ilok i okolinu. U Ilok su se Slovaci masovnije počeli naseljavati tek nakon godine 1859., jer je većina Slovaka u Iloku evangelističke vjeroispovijesti. Do te godine postojala je zabrana doseljavanja i kupovanja zemlje pripadnicima evangelističke vjeroispovijedi, a nisu se mogli prije 1859. godine nastanjivati. Slovaci u Iloku su tzv. sekundarna migracija. Nisu došli direktno iz Slovačke nego iz slovačkih naselja iz Bačke. Po dolasku u Iloku Slovaci su se jako brzo organizirali na crkvenom i školskom polju. Već 1864 imaju svoju crkvenu školu a ujedno imaju svoga duhovnog pastira i učitelja (levitu). Kao crkvena zajednica pripadali su slovačkoj župi u Bačkoj Palanci a 1903 postaju župa. Od 1922 u osnovnoj školi slovačka djeca mogu pohađati nastavu na slovačkom jeziku, koja je bila sve do 2003 godine. Danas djeca slovačke narodnosti pohađaju samo fakultativno slovački jezik od 1. do 8. razreda. Godine 1925 osnivaju Kulturno – umjetničko društvo *Združenie stredoškôlâkov*. Godine 1952 sagradili su si Slovački narodni dom, 1961. sagradili su crkvu, da bi 2002. godine sagradili i otvorili prekrasnu župsku zgradu.

Što se tiče ostalih naselja u Hrvatskoj gdje su živjeli i gdje žive Slovaci možemo reći da su se ozbiljnije počeli organizirati tek poslije 1960 godine. Bilo je pokušaja osnivati kulturno umjetničko društvo i školu (Jelisavac, Markovac, Josipovac), no nakon nekoliko godina sve se ugasilo. Moramo naglasiti da su u selima Josipovac, Jurjevac, Jelisavac, Zokov Gaj Slovaci držali do svojih običaja i razgovarali kod kuće svojim materinskim jezikom. Kulturna djelatnost odvijala se u vatrogasnim domovima a kulturno-umjetnička društva Slovaci su počeli osnivati 70-ih godina prošloga stoljeća. Cilj njihovog udruživanja bio je skrbiti za cjelokupan proces očuvanja, njegovanja i prezentiranja slovačke kulture, jezika, duhovnog i narodnog stvaralaštva, običaja i etničkog identiteta uopće.

Ranije su u svojim selima izuzev Iloka, Radoša i Soljana u osnovnim školama djeca slovačke narodnosti pohađali nastavu na hrvatskom jeziku. Danas djeca slovačke narodnosti mogu se uključiti u fakultativnu nastavu slovačkog jezika u naseljima Josipovac, Jurjevac, Jelisavac, Markovac, Radoš, Soljani i u Iloku i Našicama. Želja nam je omogućiti srednjoškolicima slovačke narodnosti u Iloku i u Našicama fakultativnu nastavu slovačkog jezika. Moramo tu dodati da je ove godine omogućeno djeci slovačke narodnosti u Iloku u srednjoj školi pohađati vjeronauk na slovačkom jeziku.

Slovaci su u početku njihovog dolaska bili jako siromašni (iznimka nekih Slovaka u Iloku i okolini). Zašto je to bilo tako? Kao došljaci prvo su se morali boriti i brinuti za opstanak i egzistenciju sebe i svoje obitelji. Svojim radom i pametnim potezima naših pradjedova mnoga slovačka naselja su se uzdizala i postajala uzor selima uokolo. Mnogi su svoju djecu slali u školu, na fakultete. U nekim slovačkim selima npr. Josipovac koji ima 800 stanovnika ima više od 50 visoko obrazovanih Slovaka. Mnogi su pak sa sela preselili u gradove kad su završili srednju školu ili izučili neki zanat ili završili fakultet. Što je naročito vidljivo u Osijeku.

Vjernici Slovaci u Hrvatskoj svoje vjerske običaje i svoju vjeru žive od dolaska u ove krajeve do danas.

Slovaci rimokatolici (Josipovac, Jelisavac, Markovac, Zokov Gaj, Miljevci, Kneževac, Jurjevac) kad su osnovali svoja naselja skoro u isto vrijeme gradili su si male kapelice gdje su se molili Bogu da bi kasnije gradili crkve u kojima su bar jednom tjedno imali i sv. Misu. Pošto su slovački jezik i hrvatski jako slični a zbog istih liturgijskih obreda Slovaci rimokatolici nisu tražili Slovake svećenike u svoja naselja. No svoje božićne, uskršnje, i druge vjerske običaje su si sačuvali do današnjeg dana.

Slovaci evangelističke vjeroispovijesti (Ilok, Radoš, Soljani) trudili su se da u svojoj sredini imaju svećenika (ili bar levitu) što je jako pozitivno djelovalo na suzbijanje asimilacije. Svećenici su liturgijske obrede imali na slovačkom jeziku kao i propovjedi što je slovački jezik još uzdizalo. I Slovaci ev. vjeroispovijedi očuvali su si svoje vjerske običaje do današnjeg dana. Ovdje moramo istaći da se u osnovnoj školi vjeronauk na slovačkom jeziku počeo izučavati 2001. godine i da danas ima oko 70 polaznika vjeronauka.

Savez Slovaka kao krovna udruga 15 slovačkih matica i kulturno-umjetničkih društava brine se i o kulturnim i izdavačkim aktivnostima Slovaka u Hrvatskoj. Naše kulturne manifestacije su: Smotra folklor a i običaja Slovaka u RH, Dječja smotra folklor a, Glazbeno pjevački festival *Kad je ruža cvala*. Zatim je tu *Slovenčina moja*, to je smotra dječjih literarnih radova, recitacija i malih scena. Sudjelujemo na prestižnoj međunarodnoj smotri folklor a iseljenih Slovaka u Detvi u Slovačkoj. Pojedine matice organiziraju svake godine razne kulturne manifestacije: Matica slovačka Rijeka Dani slovačke kulture, MS Osijek Božićni koncert i Uskršni običaji, MS Ilok Iločko ljeto, kazališne predstave 27. prosinca i 2. veljače. Organizira rad slovačke emisije na lokalnoj radio stanici u Iloku. MS Radoš Berba grožđa, MS Josipovac organiziranje likovne kolonije i izložbe likovne grupe Kontrast, MS Markovac Našički *Večer polesniakov*, MS Zokov Gaj *Drapanie peria*, MS Zagreb organizira književne večeri o književnicima Slovacima i Hrvatima sa Društvom hrvatsko-slovačkog prijateljstva, MS Našice organizira Ples Slovaka i prijatelja, organizira izložbe i lit. skupove u Našicama. Organizira radio emisije na slovačkom jeziku.

Centralna knjižnica Slovaka u RH kojoj je sjedište u Našicama organizira susrete s književnicima slovačke nacionalnosti kao i s književnicima Hrvatima a i književnicima iz Slovačke, te pomaže studentima koji uče slovački jezik na Filozofskom fakultetu u Osijeku. U knjižnici Filozofskog fakulteta nalazi se odnedavno i ispostava Centralne knjižnice Slovaka u kojoj su knjige na slovačkom jeziku dostupne studentima fakulteta. Voditeljica knjižnice je mgr. Ružica Vinčak.

U okviru Saveza uključen je rad i emisije na slovačkom jeziku Radio Osijeka, koja obavještava jednom tjedno o događajima i radu našeg Saveza kao i radu pojedinih matica i događajima u Slovačkoj uz slovačku glazbu i pjesmu. Emisija je počela s radom 2.09.2002. godine a voditelj i urednik emisije je prof. Andrej Kuric.

Časopis Pramen (Izvor) izlazi od 1992. godine. To je jedini naš časopis koji izlazi jednom mjesečno i u kojemu objavljujemo i informiramo članove naše nacionalne manjine o svim vidovima rada Saveza, Matica i šire.

Što se tiče izdavaštva možemo naglasiti da je u posljednjih nekoliko godina Savez izdao zavidan broj knjiga koje su većinom pisane dvojezično (slovački i hrvatski) kako bi bile dostupne širem krugu čitatelja. To su: Narodna kultura Slovaka u Hrvatskoj, 2002, Spomenica povodom 10. obljetnice osnivanja i djelovanja Saveza Slovaka u Hrvatskoj 2002, Slovaci u Iloku 2002, O načinu i običajima Slovaka doseljenih u Markovac Našički 2002, KUD «Braća Banas» Josipovac 2002, Uspomene iz Slovačke 2002, 30 godina rada SKUS «Franjo Strapač» iz Markovca Našičkog 2003. Prva

Prítomní zvolili aj členov výborov pri MSRCh v Našiciach. Osijek predstavujú títo matičiari: Blanka Mavretičová, výbor pre kultúru, Michal Strešniak, výbor pre informovanie, Anna Žagarová, výbor pre školstvo.

V komisii pre uzávery boli Anna Žagarová, Michal Strešniak a Blanka Mavretičová a overovatelia zápisnice Antun Jantošić a Jozef Kreičik.

Pred začiatkom valného zhromaždenia zazneli štátne hymny Chorvátska a Slovenska a na konci zhromaždenia spevácka skupina za sprievodu tamburášov „Batorek“ zaspievala niekoľko slovenských piesni.

Volebné zhromaždenie bolo úspešne, lebo bolo dobre pripravené. Prišiel veľký počet členov MS Osijek, najviac činných matičiarov. Členovia VV poslali pozvánky na zhromaždenie na viac ako 120 adries, oznam do Glasa Slavonije zo dňa 25. 02. 1997 a výzvu v slovenskom jazyku na účasť niekoľkokrát odvysielali na Chorvátskom rádiu na rádiu Osijek v deň konania zhromaždenia. O toto sa postaral Michal Strešniak, ktorí výzvu prečítal.

Pred zhromaždením sa konali dve schôdze výkonného výboru s témou pre zhromaždenie a každú stredú na vyučovaní slovenského jazyka a skúškach speváckej skupiny sme debatovali o tom, ako by sme čím lepšie pripravili zhromaždenie.

Zhromaždenie Matice slovenskej v Chorvátsku sa konalo 8. marca 1997. Zúčastnili sa na ňom aj naši novozvolení delegáti. Do diskusie sa zapojil Ondrej Lovás, ktorý hovoril o našich názoroch prezentovaných na zhromaždení zo dňa 26. 02. 1997. Kriticky posúdil spoluprácu s vedením a nepravidelné vychádzanie časopisu Prameň. Do práce zhromaždenia sa prvýkrát zapojili aj Slováci z Iloka.

Posljuje skupštine MS u RH Našice 8.03.1997.
Delegati iz MOMSCH Osijek: Mirjana Lukić, Michal Strešniak, Anđelka Đunda i Anna Žagarova

8.03. 1997 Jelisavac, na povratku sa skupštine MSCH: Ondrej Lovas (predseda), Anđelka Đunda (tajnik), Michal Strešniak (dopredsjednik)

Delegati MS Osijek sa Stanislavom Bajaničkom (podpredsjednik MS u Republici Slovačkoj) i njegovom suprugom

Spoločnú schôdzu Výkonný výbor a Dozorný výbor našej matice mali 12. 03. 1997, keď schválili záverečný text uzáverov zo zhromaždenia zo dňa 26. 02. 1997, potom správu zo zhromaždenia v Našiciach zo dňa 08. 03. 1997. Taktiež vzali na vedomie rozhovor, ktorý mal pán Lovás s veľvyslancom Gjurom Deželićom a na ktorom sa debatovalo o vypracovaní konkrétneho programu pre Slovákov cez SN, podľa ktorého by sa spojili Slováci zo všetkých krajín sveta (pozri list z Bratislavy zo dňa 22. 07. 1996). Na schôdzi potvrdili rozhodnutie o vedúcich našej matice a vyniesli plán práce. Ako novú formu práce navrhli prvý výlet členov na Slovensko (Bratislava – Nitra – Trenčín). Michal Strešniak zhromaždil ponuky za cestu na Slovensko od 18. 03. 1997 do 25. 03. 1997 od cestovných kancelárií.

Na zhromaždení Matice chorvátskej, pobočka Osijek, sa zúčastnil 15. 03. 1997 podpredseda Michal Strešniak.

Ďalej predseda Lovás a podpredseda Strešniak sa stretli 26. 03. 1997 v Matici chorvátskej s predsedom dr. Josipom Vrbošićom, tajníkom Josipom Cveničom a prof. Stanislavom Marijanovićom, predsedom Spolku spisovateľov Chorvátska, pobočka Osijek, a dohovorili sa o budúcej spolupráci dvoch matíc. V ten istý deň fakultný výbor vyniesol rozhodnutie, aby sa pri Pedagogickej fakulte univerzity J. J. Strossmayera v Osijeku otvoril lektorát slovenského jazyka. Partneri sa dohodli, že sa Matici chorvátskej Osijek pravidelne bude posielat' časopis Prameň a MCh bude posielat' Slovákom literárnu Reviju. V nasledujúcom čísle Revije vyjdú preklady dvoch próz slovenských spisovateľov, lebo Spolok spisovateľov a pán Cvenič veľmi dobre spolupracujú s pani Alicou Kulichovou z Bratislavy. Pri tejto príležitosti sa matice dohodli na spoločnom organizovaní spomienkového večera dr. Ivana Branislava – Zocha v Osijeku.

Redakcii Prameňa bol 28. 04. 1997 zaslaný faxom z Chorvátskych Lesov článok Michala Strešniaka v chorvátskom jazyku s prosbou, aby ho preložili a uverejnili. Žiaľ, napriek niekoľkým urgenciám predsedu Lovása list nikdy neuverejnili v Prameni.

Dňa 30. 04. 1997 všetkých zhromaždených informoval predseda O. Lovás o zákone Slovenskej republiky o Slovákoch mimo hraníc Slovenska, podľa ktorého majú niektoré práva a výhody – medziiným aj ako získať štátne občianstvo Slovenskej republiky. Žiadosť treba podať na veľvyslanectvo v Chorvátskej republike. Spomínaný zákon platí od 05. 07. 1997.

Ako bolo dohovorené, 16. 05. 1997 o 19. hodine vedenie usporiadalo v mestskej knižnici v Osijeku večer venovaný dr. Ivanovi Branislavovi Zochovi. Prišiel veľký počet členov MO MS Osijek a MCh, pobočka Osijek, ako aj určitý počet hostí.

SPRÁVA O ČINNOSTI MATICE SLOVENSKEJ OSIJEK

od 2. marca 1999 do 16. februára 2000.

MSO minulý rok pokračovala vo svojej činnosti podľa plánu.

Naša spevácka skupina sa zúčastňovala na festivaloch Zväzu, ale aj všade tam, kam ju pozvali.

Akcie našej matice

a) Dňa 8. mája 1999 organizovala naša matica stretnutie dvoch škôl, v ktorých sa vyučuje slovenský jazyk, a to detí z Iloka a Našického Markovca. Boli u nás celý deň. Najprv sme ich odviekli do zoologickej záhrady, potom sme ich pohostili v MacDonalde. Popoludní deti pripravili program pre našich členov matice. Ilocké deti predviedli divadelnú hru – rozprávku Zakliata hora v režii Vladimíra Miksáda. V druhej časti programu slovenský spevácky zbor z Našického Markovca zaspieval niekoľko slovenských ľudových piesní pod vedením Anny Žagarovej a deti zarecitovali aj básničky zo slovenskej recitačnej prehliadky. Deti boli veselé a šťastné, čo bol aj náš cieľ, aby sa kamarátili.

b) Dňa 25. až 27. júna sme organizovali pre našich členov matice výlet na Slovensko pod názvom Stopami našich predkov. Navštívili sme Trnavu, Považskú Bystricu, Čadcu, Starú Bystricu, Martin a Banskú Bystricu. Všade nás prijali maticári veľmi srdečne: v Trnave člen výboru Matice slovenskej Ing. Ján Kadera, v Považskej Bystrici predsedníčka MS pani Ježková a členka výboru matice Dr. Mária Ševčíková. Tam sme mali zabezpečený aj nocľah. Večer mala možnosť naša spevácka skupina aj predviesť malý program. Konečne sme prišli na Kysuce, odkiaľ pochádzajú naši predkovia. Práve preto nás v Čadci veľmi slávnostne prijali predsedníčka matice pani Kyseková a členka výboru Mária Gerátová. V Starej Bystrici sa nám venovali veľkí priatelia slovenských potomkov v Chorvátsku Oskár Dubovický a Adam Pastva. Pohostili nás obedom, aj popoludní pripravili pekný kultúrny program a mali sme možnosť kúpiť si monografiu o Starej Bystrici od O. Dubovického. Tam blízko Starej Bystrice sme navštívili aj kysucký skanzen, to financovala tamojšia matica. Cestou do Čadce sme sa zastavili v Rajeckej Lesnej, kde je krásny drevený slovenský Betlehem so slovenskými symbolmi. Cestou späť sme navštívili sídlo Matice slovenskej Martin a Banskú Bystricu. Všade sme si pozreli pamätihodnosti mesta a nadviazali sme kontakty s maticami. Môžem povedať, že to bol náš vydarený výlet.

V druhej polovici decembra (19. 12. 1999) už po druhýkrát sme organizovali Vianočný večer slovenských piesní a obyčají. Zúčastnilo sa sedem matíc so svojím programom, a to: Našický Markovec, Jelisavec, Josipovec, Soľany, Ilok, Jurjevac a náš Osijek. Tentokrát o vianočných zvykoch hovorili Slováci z Iloka. Prišiel aj pán veľvyslanec Slovenskej republiky v Chorvátsku Ján Petrík s rodinou. V programe vystupovala aj jeho manželka a dcéra – obe Magdalény. Vianočný večer sa nám vydaril.

Tolko o akciách, ktoré sme my organizovali.

Okrem toho naša spevácka skupina sa zúčastnila na festivaloch Zväzu a mala jedno samostatné vystúpenie za sprievodu tamburáskej skupiny Batorekovicov 06. 06. 1999. Išlo o program slovenského folklóru v Iloku.

Dňa 10. 10. 1999 sme po prvýkrát predviedli samostatný kultúrny program v Čagline. Pozvala nás Základná škola Stjepana Radića, kde sme boli pekne prijatí a pohostení večerou a zároveň nás pozvali na okresné dni v Čagline. Ďalej spevácka skupina a tamburáši vystupovali na novom festivale Keď sa ruža rozvíjala v Josipovci už v tomto roku 22. januára 2000.

Naši najmladší členovia Martina a Tomislav Zaťko sa zúčastnili 23. apríla 1999 v Našickom Markovci na slovenskej recitačnej prehliadke. Pripravila ich Anna Žagarová.

Spolok podunajských Švábov pozval maticu na odhaľovanie pomníka nevinným obetiam v Krndii 7. októbra 1999. Zúčastnili sa na ňom predsedníčka matice M. Žagarová s manželom Jakobom.

Matica bola pozvaná na divadelné predstavenie do Iloka 2. februára 2000 na hru S brokovnicou na manžela. Reprezentovala nás Blanka Mavretičová s manželom.

Účasť v živote Zväzu Slovákov

a) Dňa 3. marca 1999 bola delegácia na valnom zhromaždení Zväzu Slovákov v Našickom Markovci.

b) V lete v auguste sa delegácia zúčastnila na festivale Ilocké leto.

c) Delegácia bola pozvaná 1. septembra 1999 na Deň výročia slovenskej ústavy na veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Záhrebe.

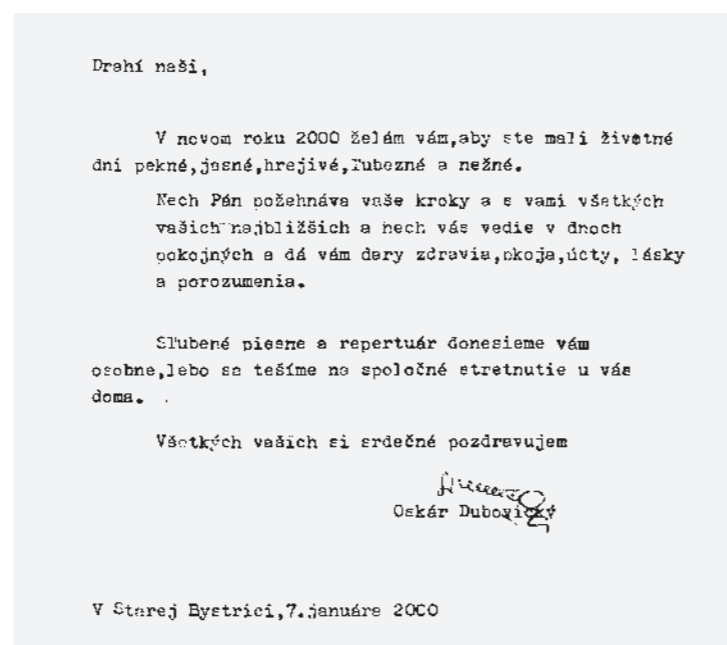
Matica vyslala svoju delegáciu v marci 1999 predstaviť našu maticu v Bratislave, prípadne pobudnúť ešte v Považskej Bystrici za účelom lacnejšieho výletu, čo sa aj podarilo. Podotýkam, že delegácia bola iba v Bratislave, Trnave a v Považskej Bystrici, kde sa stretla s predstaviteľmi matíc.

Rôzna činnosť Matice slovenskej Osijek

Naša matica minulý rok prijala aj hostí zo Slovenska. Dňa 11. a 12. mája 1999 sme privítali Dr. Lubicu Bartalskú a Andreu Jančarovú z Matice slovenskej z Bratislavy (Ústav pre zahraničných Slovákov), ktoré zbierali materiál pre výstavu o Slovákoch v Chorvátsku. My sme im tiež dali materiál o našej činnosti, aj o Slovákoch z okolia Osijeku. Na tú výstavu matica vyslala namiesto predsedníčky Annu Žagarovú, ktorá tam predniesla referát o slovenskom školstve v Chorvátsku.

Ďalej naša matica prijala 15. mája Evu Gajdošovú z Ministerstva školstva, oddelenie bilaterálnych vzťahov. Pani Gajdošová navštívila všetky školy, v ktorých sa vyučuje slovenský jazyk, a zastavila sa aj v maticiach v blízkom okolí. Pri tej príležitosti dala jednu prihlášku na seminár slovenského jazyka do Bratislavy pre študentov na Pedagogickej fakulte v Osijeku, ktorí sa učia slovenský jazyk ako výberový predmet. Pretože študenti mali v termíne seminára skúškové obdobie, požiadali sme Ministerstvo, či môže ísť na ten seminár naša tajomníčka. Po prívolení odišla na seminár tajomníčka MSO Anđelka Đunđová.

Predsedníčka matice sa na pozvanie zúčastnila so svojím manželom Jakobom Žagárom na recepcii, ktorú usporiadal 1. septembra v hoteli Interkontinental veľvyslanec Slovenskej republiky v Záhrebe z príležitosti štátneho sviatku Slovenskej republiky.

Naša matica sa zúčastňuje pravidelne na všetkých zasadnutiach Zväzu Slovákov, ktoré bývajú raz do mesiaca.

Spevácka skupina pozostáva z 12 členov; nacvičuje každú stredu slovenské ľudové piesne a diskutuje o činnosti. Raz do mesiaca sa stretáva výkonný výbor, ktorý plánuje prácu matice a hodnotí ju.

O svojej činnosti píšeme do slovenského časopisu Prameň. Dopisovateľka je Anđelka Đunđová a do novín prispievajú aj Anna a Margita Žagarové.

Čo sa týka miestnosti pre našu maticu, vynaložili sme veľké úsilie, písali sme žiadosti, boli sme ako delegácia (predsedníčka, Pavao Štrbik a Blanka Mavretićová) vo vedení mesta, rozprávali sme sa s primátorom Zlatkom Kramaričom a s Mirsadom Cericom. Včera (15. februára) sme podpísali (predsedníčka matice a podpredseda Jozef Kreičik) rozhodnutie o pridelení miestnosti.

Na záver, keď hodnotíme minuloročnú prácu, môžeme byť spokojní. Dost' sme toho urobili ako malá matica s pomerne malým počtom členov. Chcem sa touto cestou poďakovať všetkým, ktorí ochotne spolupracovali. Chcem zvlášť vyzdvihnúť veľmi dobrú spoluprácu s tamburášskym orchestrom p. Slavka Batoreka, ktorému v mene matice srdečne ďakujem a dúfam, že budeme aj naďalej úspešne spolupracovať.

Pozývam vás všetkých, aby ste sa podľa svojich schopností zapojili do práce, aby sme takto spoločne zachovali tú našu krásnu slovenskú reč a pieseň, aby sme našu bohatú kultúru mohli prezentovať aj v našom prostredí, kde žijeme, aj všade tam, kde nás budú pozývať. Ešte raz vďaka všetkým.

Prečítané na výročnej schôdzi Matice slovenskej v Osijeku 16. februára 2000.

Predsedníčka MSO Margita Žagarová

NOVÝ ROK, NOVÉ STOROČIE, NOVÉ TISÍCROČIE, ROK 2001

Rok 2001 sa začal v Bratislave medzinárodným bálom zahraničných Slovákov 6. januára. Z našej matice sa naňom zúčastnili Jozef Kreičik a mladé dámy Anna Žagarová, Anđelka Đunđová a Dubravka Čatošová.

Ešte v tom istom mesiaci sme stratili vzácného člena matice – umrel Jakob Žagar, manžel predsedníčky matice Margity. Mnohí členovia MSO, ale aj z iných matíc (Punitovského Josipovca, Jurjevca, Markovca, Jelisavca) boli prítomní pri rozlúčke s ním. Jakob Žagar bol prvým pomocníkom predsedníčky, vo všetkom ju podporoval, zúčastňoval sa na väčších podujatiach matice a bol prvým poradcom a korektorom všetkých článkov, ktoré písala jeho manželka. Mal vždy veľkú radosť z úspechov a napredovania matice a najmä sa tešil, keď vystupovala, hrala a spievala jeho rodina. Česť jeho pamiatke.

Výročná členská schôdza sa konala 6. marca 2001 v spoločenskej miestnosti správy *Gornji grad* na Námestí L. Mirského 1.

Zhromaždenie otvoril Jozef Kreičik a navrhol rokovací program, podľa ktorého sa pracovalo. Predsedníčka pozdravila prítomných. Do pracovného predsedníctva boli zvolení Jozef Kreičik, Željko Zaťko, Anna Žagarová, Anđelka

Đunđová (ako zapisovateľka). Verifikačnú komisiu tvorili Emil Dorčak, predseda, Mária Belajová členka, Mária Ugljarevićová, členka. Predsedníčka podala správu za rok 2000 a finančnú správu prečítal pokladník Pavel Štrbik. Jozef Kreičik poznamenal, že sú výdavky väčšie preto, lebo sa na vianočný koncert potrovielo viac od plánovanej sumy, lebo bolo okolo 200 vystupujúcich. Vedúca dozorného výboru Blanka Mavretićová prekontrolovala účtovnícke knihy a zistila, že sú vedené podľa zákona.

Ďalej predsedníčka navrhla približný plán na rok 2001.

Podpredseda Jozef Kreičik poprosil všetkých členov, aby zistili záujem detí o učenie slovenského jazyka a navrhol, aby sa zaznamenalo výročie nejakej dôležitej osoby – Slováka, ktorý žil a pracoval v Chorvátsku. Ďalej oznámil, že sa aj roku 2001 plánuje koncom júna výlet na Slovensko (Tatry, Prešov, Košice) a približne by to mohlo stáť 150,00 DM za osobu. Na konci zhromaždenia boli schválené všetky správy a uzávery činnosti MSO. Po skončení pracovnej časti zhromaždenia bolo skromné pohostenie a posedenie so spevmi rodného kraja.

SPRÁVA O ČINNOSTI MSO ZA OBDOBIE 1. 1. 2000 až 30. 12. 2000

Minulý rok mala MSO bohatú činnosť. Podávame ju prehľadne.

Dňa 22. januára 2000 spevácka skupina vystupovala v Josipovci na festivale piesni a hudby *Keď sa ruža rozvíjala*. Festival sa konal po prvýkrát v Chorvátskej republike. Dňa 25. februára matica pripravila samostatné vystúpenie v programe v Domove dôchodcov na Drinskej ulici.

Vedenie mesta pozvalo maticu, aby sa zúčastnila na podujatí mesta Osijek pod názvom *Šarena jaja bojama grada* (Pestré vajčička vo farbách mesta) a tak predstavila veľkonočné obyčaje Slovákov. Tak sa po prvýkrát Slovákom dostalo tej cti, že boli pozvaní na Námestie Anteho Starčevića, aby prezentovali svoje veľkonočné rekvizity a obyčaje v programe. Matica mala k dispozícii dva stánky, kde boli vystavené rôzne vajčička, „šibaky“ – korbáčiky a v strede pekný veľkonočný aranžmán z kvetov. Nechýbal ani lavór s vodou a kvetmi. Na stánku bol nadpis *Veselá Veľká noc a veselá šibačka*. Výtvarná sekcia z Josipovca pod vedením Anny Popovićovej mala na nástenke krásne výtvarné práce svojich žiakov, kresťanské symboly Veľkej noci – ukrižovaného, ale aj vzkrieseného Krista. Oba stánky boli ozdobené ručnými prácami starých matiek alebo členov MSO. Naše stánky navštívil aj primátor mesta Zlatko Kramarič, ktorého sme ponúkli slovenskou borovičkou.

Ďalej s vedením mesta naša matica organizovala ETNOKONCERT slovenských umelcov z Bratislavy a chorvátskej etnosólistky zo Záhrebu. Slovenskú hudobnú kultúru predstavila spevom a gitarou Zuzana Homolová, ktorú sprevádzal na husliach Samuel Smetana. Záhrebská sólistka Dunja Kneblová reprezentovala zase chorvátsku etnohudbu. Vystúpenie sa konalo 27. apríla v Detském divadle, ktoré bolo plné. Slovenskí umelci predstavili svoju kultúru v tom najjasnejšom svetle.

Ročná folklórna prehliadka Slovákov sa konala v Međuriči 6. júna, kde speváci MSO a tamburáši Batorekovci mali svoj program.

Matica organizovala stretnutie detí z MS Jurjevac a MS Punitovački Josipovac 17. júna a pripravila im zaujímavý program.

Rok 2002

Výročné zhromaždenie MSO sa konalo 20. februára 2002 v spoločenskej miestnosti správy *Gornji grad* na Námestí Lava Mirského. Pracovalo sa podľa navrhnutého a schváleného rokovacieho poriadku. Do pracovného predsedníctva boli zvolení Jozef Kreičik, predseda, Anđelka Đundová, zapisovateľka, Blanka Mavretičová, členka. Verifikačnú komisiu tvorili Emil Dorčak, predseda, Želislav Zat'ko, člen, Michal Strešniak, člen. Overovaním zápisnice boli poverení Anna Žagarová a Mária Belajová.

Na začiatku zhromaždenia všetci prítomní minútu ticha vzdali česť zosnulému Jánovi Brnovi.

Predsedníčka predniesla správu o činnosti matice za rok 2001, ktorú uvádzame celú.

Správu o finančnej situácii v matici podal pokladník Pavel Štrbik. Správu dozorného výboru prečítala prítomným Blanka Mavretičová, ktorá konštatovala po prezretí všetkých účtov, že sú vedené podľa platných predpisov.

SPRÁVA O ČINNOSTI MSO ZA ROK 2001

Naša matica mala v minulom roku mnohé aktivity, na ktorých sa podieľa najviac spevácka skupina. V druhom polroku sa rozrástla o niekoľko členov, konkrétne to sú štyri študentky z Pedagogickej fakulty – Maja Stjepanovičová, Patricija Harjačová, Ozana Obrenovičová a Darija Matanovičová –, ďalej Michal Strešniak, Blaženka Kotrbová a manželka Miluška a Andrej Kuricovci.

Delegácia bola prítomná 17. marca na valnom zhromaždení Zväzu Slovákov.

Naša matica zase stratila jedného člena, a to speváka Mirka Šišana 31. marca. Odišiel v najlepších rokoch a v najväčšej životnej sile. Ten vtipný, zábavný a hromový hlas nás vždy uviedol do pravej optimistickej nálady, vždy usmiaty a pravý bas. Ešte mal v pláne priniesť pravé upletené korbáčiky pre pripravované veľkonočné obyčaje. Žiaľbohu, nedočkali sme sa. Česť jeho pamiatke.

Dňa 14. apríla matica predstavovala zase veľkonočné obyčaje Slovákov na Námestí Anteho Starčeviča v Osijeku. Naše stánky boli vysoko ohodnotené.

V júni matica organizovala výlet na Slovensko. Navštívili sme významné historické mestá a ich pamiatky: Banskú Štiavnicu s historickým jadrom, ktoré je pod ochranou UNESCO, ďalej Zvolenský zámok, Ružomberok, Levoču so slávnym kostolom sv. Jakuba (Majster Pavol), Spišské Podhradie, Vysoké Tatry, Tatranskú Lomnicu, Košice, Dóm sv. Alžbety. Veľa sme toho videli, podrobne sme o tom pisali v časopise *Prameň*.

Spevácka skupina vystupovala 3. júna na ročnej folklórnej prehliadke Slovákov v Punitovskom Josipovci.

Pri príležitosti štátneho sviatku Slovenskej republiky predstavitelia MSO (predsedníčka Žagarová, pokladník Pavel Štrbik, členka dozorného výboru Anna Žagarová a člen MSO Valentin Žagar) sa zúčastnili 4. septembra na slávnostnom prijatí u veľvyslancu SR v ChR Jána Petrika v hoteli Esplanade v Záhrebe. V jeseni sme začali usilovne cvičiť, lebo nás čakalo vystupovanie v Jelisavci na festivale hudby *Ked' sa ruža rozvíjala*, na ktorom sme sa zúčastnili 10. novembra. Posledné podujatie v tom roku bolo organizovanie vianočného koncertu, ktorý sme mali v maďarskom centre 15. decembra.

To sú aktivity, ktoré sú viditeľné, no máme aktivity, ktoré nie sú až tak viditeľné a ktoré musím spomenúť. To je práca okolo našich krojov, v čom sa najviac činia Mária Belajová a Rozika Hohošová, ktoré viackrát hľadali a vybrali materiál, a potom aj textilný inžinier Emil Dorčak, ktorý sa postaral, aby sa z toho ušili krásne kroje. Už máme blúzky, sukne, zástery a ešte treba dokončiť lajblíky.

Ďalej by som chcela vyzdvihnúť tú tichú robotu našich nielen speváčok, ale aj výborných kuchárov, ktoré vedia piecť výborné svadobné koláče, o čom ste sa mohli presvedčiť na vianočnom koncerte.

Ešte musím povedať, že máme dobrú spoluprácu s tamburášskym orchestrom Batorekovi, ktorý nás sprevádza na našich vystúpeniach. Ďalej delegácia našej matice sa každý mesiac zúčastňuje na schôdzi Výkonného výboru Zväzu Slovákov v Našiciach, kde sa oboznamuje s plánom Zväzu a s prácou ostatných matíc. O svojej činnosti naša matica informuje ostatné matice v časopise *Prameň*. Ďalej musím vyzdvihnúť aj prácu nášho pokladníka Pavla Štrbika, ktorý veľmi pedantne vedie účtovníctvo našej matice. Ďalej by som sa chcela poďakovať podpredsedovi Jozefovi Kreičikovi, ktorý vždy organizuje výlet na Slovensko a pomáha svojim minibusom pri obstarávaní potravín na občerstvenie pri rôznych podujatiach. Nakoniec vyslovujem vďaka všetkým aktívnym členom matice, ktorí sa podieľajú na tom, aby matica úspešne pracovala a tak dôstojne reprezentovala slovenskú národnosť aj v Osijeku, aj v prostredí, kde pôsobí. Chcela by som všetkých prítomných vyzvať, aby ste sa zapojili do práce, pretože nás čaká v novembri veľké podujatie, a to prehliadka hudby v ChR *Ked' sa ruža rozvíjala*. Ďakujem za spoluprácu.

Margita Žagarová, predsedníčka matice

Vystúpenie speváckej skupiny v Domove dôchodcov. Svoje hudobné umenie na husliach nezabudol a predviedol aj člen Domova dôchodcov 83-ročný Mio Balaša.

Veľkonočné obyčaje na Námestí Anteho Starčeviča v Osijeku: detská folklórna skupina KUS Fraňa Strapača z Našického Markovca mala program a pochodovala časťou "Cvijetni korzo".

Rozika Hohošová a Dubravka Čatošová pri stánku s veľkonočnými rekvizitami a tortou zajačikom

V r. 2003 sa naši členovia angažovali aj pri príležitosti uvádzania do života Ústavného zákona o právach národnostných menšín v Chorvátsku. Zhromaždenie Zväzu Slovákov 23. 02. 2003 vynieslo rozhodnutie, aby nášho člena Pavla Štrbika navrhli do Rady národnostných menšín pri vláde ChR. Keď boli voľby do Rady národnostných menšín pre Osjecko-baraňskú župu a mesto Osijek 18. 05. 2003, napriek angažovaniu sa našich členov málo členov volilo. Tak sa stalo, že do Rady pre župu boli zvolení tí, ktorých navrhli občania Jelisavca a do Rady národnostných menšín v meste Osijek boli zvolení: Andrej Kristek, Jozef Kanisek, Miroslav Strešniak, Stanislav Strešniak, Daniel Činčurák, Ján Kolár, Tihomir Kolárik, Margita Žagarová, Valentin Žagar, Katica Čatošová, Emil Dorčak, Željko Zaťko, Antun Jantošek a Mária Belajová. Pri príležitosti volieb do snemu (parlament) ChR na listine bol aj náš člen profesor Andrej Kuric. Zástupca bol volený spolu s českou národnostnou menšinou a ich je v Chorvátsku omnoho viac ako Slovakov (Slovákov podľa sčítania v r. 2001 bolo 4.712). Znovu na voľby vyšiel voliť malý počet Slovákov a tak náš kandidát dostal iba 645 hlasov a bol druhý na listine podľa počtu hlasov. Češka Zdenka Čuhnilová získala 1277 hlasov, z čoho možno vidieť, že keby Slováci volili vo väčšom počte kandidáta, mohli mať Slováka v sneme.

Príjmy na financovanie aktivít matice sa dostávajú z dotácie zo štátneho rozpočtu a členských príspevkov. Počas desiatich rokov dostali sme 3 raz dotáciu aj z rozpočtu mesta Osijek. Cestu na Slovensko si hradili sami členovia matice. Za organizovanie podujatia *Keď sa ruža rozvíjala* sme prijali peniaze aj z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a od domácich podnikov Repros, Pletenina Davor, Lipa i hrast a Otos z Osijeka. Bez nich by sme boli veľmi ťažko mohli organizovať také veľké podujatie. Preto aj touto cestou všetkým v mene celej matice srdečne ďakujeme.

PREBRATÁ LÁTKA ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY v čase od 20. 03. 1996 do 18. 02. 1998; kurz viedla prof. Anna Žagarová.

Účastníci kurzu prebrali celý slovenský pravopis so svojimi odlišnosťami od chorvátskeho jazyka a ďalej hlavne časti morfológie.

Z literatúry to boli nasledujúci spisovatelia: P. O. Hviezdoslav (Dedinôčka moja, Hájnikova žena), Martin Kukučín (Rysavá jalovica), Andrej Sládkovič (Marína, Nehaňte ľud môj), Ján Botto (Smrť Jánošíkova), Ján Smrek (Ilúzia), Janko Jesenský (Pani Rafiková), J. C. Hronský (Zlaté hodinky), J. G. Tajovský (Poviedky), Štefan Žáry (Chvála všedných vecí), Miroslav Válek (Jesenná láska), A. Sládkovič (Na mohyle Štefana Záhorského).

Účastníci kurzu používali tieto knihy: Slovenský jazyk pre 2. ročník a Slovenský jazyk pre 3. ročník základnej školy, Bratislava 1991 (SPN). Ďalej používali Srbochorvátsko-slovenský a slovensko-srbochorvátsky slovník (SPN 1991) od profesora Emila Horáka, ktorý si mohli zaobstarat' od Milana Činčuráka.

LUDOVÉ PIESNE, ktoré sa naučila spevácka skupina a taktiež aj tamburášska skupina Batorek (ako sprievod):

A ja som z Oravy debnár; A ja taka dzivočka; Ani tak nevonja drobná bažalička; Anička maličká; Anička, dušička, nekašli; Biela ruža rozkvitala; Bodaj by vás vy mládenci; Boleráz, boleráz; Bývalo mi dobre; Cez zelené žitko; Čečina, čečina, zelená čečina; Čierne oči, chod'te spať; Do hory ma poslali; Do rána je malá chvíľa; Ej, padá, padá rosička; Ej, hoja, hoja, sloboda moja; Ej, hora, hora; Ej, točí sa mi, točí; Ej, za lužicky pol'o; Fiala, fiala, bodaj sa prijala; Hájičku zelený; Hej, sniečko horúce; Horenka, horenka, hora; Horička hora, zelená hora; Horička zelená, zelenaj sa; Chodila dievčina; Išeu Macek do Malacek; Ja sa koňa bojím; Jednej dcéry matka; Keď mi srdce choré; Keď rozkvitne biela ruža; Keď sa ruža rozvíjala; Milá moja, jaká ty; Na tej Detve studňa murovaná; Na Trenčianskom moste; Nad Tatrou sa blýska; Od Oravy dážď ide; Od Poľany vietor veje; Odkázal mi sláviček; Okolo mlyna hustá vrba; Okolo

Suče; Páslo dievča pávy; Pod horou ovos drobný; Pod tým našim okenečkom; Povedal mi sláviček; Prevez, prevez, prievozníčku; Prídi, Janík premilený; Prší, prší, len sa leje; Sadaj slnko, sadaj; Slováci, Slováci, všetci; Sobotienka ide; Tam hore na vršku sme jednací; Tam okolo Levoči; Tancuj, tancuj, vykručaj; Tečie voda, tečie; Veje vetrik, veje; Víno, víno, víno červené; Vydala mamička; Vyrástla lipka; Vyrástla mi krásna ruža.

VIANOČNÉ PIESNE

Aké to svetlo; Aký je to svit, čože to má byť; Celá krásna si, Mária; Do hory, do lesa valasi; Dobrý pastier sa narodil; Kyrie eleison; Do mesta Betlema; Narodil sa Kristus Pán; Od nás dávno túžený; Pastieri, pastieri; Sem pospešte, nemeškajte; Tichá noc, presväta noc; Veselé vianočné hody; Vstávajúce pastieri, berte sa hor.

ŽELJKO ZAŤKO a jeho pieseň Z OSIJEKA SME MY SLOVÁCI

Željko Zaťko je členom Výkonného výboru MSO a zároveň autorom piesne Z Osijeka sme my Slováci, ktorú spevácka skupina prvýkrát zaspievala v Rijeke na folklórnom festivale 15. júna 2003. Odvtedy sa stala hymnou Slovákov v Osijeku.

Željko Zaťko sa narodil 24. 01. 1963 v Migalovciach, okres Čaglin. Pochádza zo slovenskej rodiny (otec Ďuro a matka Mária, rod. Králiková). Vyrástol medzi Slovákami, ktorých bolo v tom čase v Migalovciach a Čagline pomerne dosť. V r. 1974 sa rodičia presťahovali do Josipovca pri Osijeku. Željko sa oženil so Željkou, rod. Vandjovou, a majú tri deti: Tomislava, narodeného roku 1989, Martinu, narodenú roku 1991, a Kristínu, narodenú roku 1999. Skončil strednú školu v Osijeku a teraz je vojak na dôchodku. Je členom MSO (ako aj celá jeho rodina) od založenia a aktívne sa zapojil do speváckej skupiny. Deti Tomislav a Martina sa niekoľkokrát zúčastnili a recitovali na literárno-recitačnej prehliadke *Slovenčina moja*, aj na vianočnom večierku slovenských piesní a obyčají. Željko Zaťko začal písať aj o Slovákoch, ktorí prišli do Migaloviec, tak ako mu to jeho dedo rozprával. Dúfame, že to v budúcnosti aj uverejní.

Željko Zaťko **Z Osijeka sme my Slováci**

Predsjednik MS u Hrvatskoj gosp. Josip Kvasnovski obećao je potporu radu Ogranka MS u Osijeku kao i bolju suradnju između organa MSH u Našicama te redakcije časopisa "Prameň". Posebno je napomenuo da koordinacija ne može biti dobra ako nema informacije kako mi živimo i s kojim se problemima susrećemo. Delegat iz Osijeka iznio je prijedlog na Izvršnom odboru MSRHR u Našicama da sjedište MS u Hrvatskoj bude u Osijeku, što će se u budućnosti možda i ostvariti.

Prof. Marija Šerić u ime Društva hrvatsko-slovačkog prijateljstva istaknula je da se to prijateljstvo osjetilo u trenucima kada je bilo najpotrebnije, u Domovinskom ratu. Sada je rad Društva malo zaostao, ali će se založiti da se rad unaprijedi.

Skupštinom je rukovodilo predsjedništvo u sastavu:

Strešnjak Mihajlo, član

Žagarova Ana, član i zapisničar

Lovas Ondrej, predsjednik

Na prijedlog kandidacione komisije u sastavu:

Štrbik Pavao, predsjednik

Đunđa Anđelka, član

Kolar, Janko, član

izabrano je novo rukovodstvo i to:

u Izvršni odbor Đunđa Anđelka, član IO i ujedno tajnica

Kreičik Josip, član IO

Lovas Ondrej, predsjednik skupštine i IO

Strešnjak Mihajlo, dopredsjednik skupštine i IO

Belaj Tatjana, član IO

u Nadzorni odbor Mavretić Blanka, predsjednica

Jantošek Antun, član

Žagar Ana, član

Delegati za izbornu skupštinu Matice slovačke u Našicama:

Đunđa Anđelka

Lovas Ondrej

Strešnjak Mihajlo

Štrbik Pavao

Žagar Ana

U Izvršni odbor MSRHR u Našicama predloženi su:

Predsjednik skupštine MO Osijek (Lovas Ondrej), kao naš predstavnik

Dopredsjednik skupštine MO Osijek (Strešnjak Mihajlo), kao zamjenik našeg predstavnika

U Odbore pri MSRHR u Našicama predloženi su:

Mavretić Blanka, Odbor za kulturu

Strešnjak Mihajlo, Odbor za informiranje

Žagar Ana, Odbor za školstvo

Komisiju za zaključke Skupštine činili su: Žagar Ana, Strešnjak Mihajlo i Mavretić Blanka, a ovjervitelji Zapisnika bili su Jantošek Antun i Kreičik Josip.

Ova Izborna skupština uspjela je jer su prethodno izvršene dobre pripreme u kojima je sudjelovalo veliki broj članova MS Osijek, a najviše oni koji su na istoj izabrani u organe i tijela Mjesnog odbora Matice slovačke u Osijeku.

Kako je već napomenuto, u okviru literarne skupine pod vodstvom prof. Ane Žagarove 20.03.1996., skupina u kojoj su bili: Blanka Mavretić, Anđelka Đunđa, Ana Slišković, Maja Činčurak, Tatjana Belaj, Štefica Kristek, Mihajlo Strešnjak, Pavao Štrbik, Josip Kreičik, Janko Kolar, Vera Maratović, Mirjana Lukić, Franjo Sitaš, Antun Jantošek i Katica Rajković, učila je slovački jezik i slovačku literaturu sve do 18.02.1998, kada je skupina prestala s radom.

Pjevačka skupina počela je s radom 27.03.1996. godine pod vodstvom Ondreja Lovasa. Tada su za rad sa skupinom nabavljeni kazetofon i desetak traka sa slovačkim pjesmama, kao i sintiseizer, koji je poslužio pri uvježbavanju pjesama. Pred sam nastup uvježbavalo se i nastupilo s tamburašima iz škole Slavka Batoreka. Prvi zvanični nastup pjevačke skupine u sastavu: Ondrej Lovas, Miroslav Strešnjak, Pavao Štrbik, Janko Kolar, Mihajlo Strešnjak, Milan Činčurak, Josip Kreičik, Ana Žagarova, Anđelka Đunđa, Maja Činčurak, Ana Slišković, Blanka Mavretić, Tatjana Belaj, Marija Čunović i Mirjana Lukić, imala je u Josipovcu Punitovačkom 09.06.1996. godine, a u Osijeku u HNK na Koncertu tamburaške škole Slavka Batoreka 23.06.1996. Pjevačka skupina imala je mali prekid u radu u ljeto 1998. godine, ali već u jesen nastavilo se s intenzivnim radom pod vodstvom prof. Margite Žagarove. Rad je nastavljen i nastupilo se u nešto izmijenjenom sastavu, što je detaljno izneseno u slovačkom tekstu ove knjige i popraćeno fotografijama. Svake godine pjevačka je skupina redovito nastupala na "Večerima Božićnih pjesama i običaja Slovaka", koje se od 11.12.1998. godine održavaju u Osijeku u organizaciji naše Matice. Isto tako od 12.02.1999. članovi pjevačke skupine izvode svake godine prigodan program za umirovljenike u Domu umirovljenika na Drinskoj cesti u Osijeku. Također se sudjelovalo i na godišnjim priredbama pod patronatom Saveza Slovaka u Hrvatskoj na festivalima slovačkih pjesama "Kad se ruža razvijala", kao i na "Smotrama folklor", gdje je pjevačka skupina Matice slovačke Osijek postigla velike uspjehe.

Koncem 2003. godine aktivni članovi u pjevačkoj skupini bili su: Margita Žagarova, Ana Žagarova-Marosević, Blanka Mavretić, Anđelka Đunđa, Blaženka Kotrba, Marija Belaj, Rozika Hohoš, Antun Jantošek, Josip Kreičik, Željko Zatkan, Pavao Štrbik, Mihajlo Strešnjak, Emil Dorčak, Katica Rajković, Maja Stjepanović, Ozana Obranić, Patricija Harjač, Darija Matanović.

U 1997. godini uspostavljena je dobra suradnja s Maticom hrvatskom, ogranak Osijek u čemu je najviše sudjelovao dopredsjednik Mihajlo Strešnjak, a sa strane MH Osijek predsjednik prof. dr. sc. Josip Vrbošić, prof. Stanislav Marijanović, dopredsjednik te tajnik Josip Cveni. Tako je u organizaciji obje Matice održano "Veče dr. Ivana Branislava Zocha" 16.05.1997. u prostorijama Gradske knjižnice uz velik broj prisutnih članova Matice slovačke i Matice hrvatske. Od 13.06.1997. do 15.06.1997. četrdeset članova MOMS Osijek posjetilo je prvi puta Slovačku, domovinu svojih predaka, upoznavši se znamenitostima Nitre, Bratislave, Modre, Pieštana i Trenčina. Posjet Slovačkoj upriličen je i 1999., 2000. te 2002. godine. Dana 17.12.1997. održana je Skupština na kojoj je donesena odluka o statutarnoj promjeni, koja je uslijedila radi novog Zakona o udrugama (NN 70./97.), a na istoj je donesen i Plan rada za 1998. godinu.

Nažalost plan se nije ostvario jer je predsjednik Ondrej Lovas usmeno u nekoliko navrata rekao prisutnima srijedom, koncem 1997. i početkom 1998. godine da ne želi više i ne može biti predsjednik MS Osijek. Zadnji puta u svojstvu predsjednika bio je na sastanku 04.02.1998. Tajnica Anđelka Đunđa počela je raditi u Vukovaru, a dopredsjednik Mihajlo Strešnjak radi zdravstvenih razloga i odlaska u Aljmaš, podnio je prvo usmenu, a zatim i pismenu zamolbu 03.06.1998. da ga se razriješi dužnosti dopredsjednika. Ujedno je preuzeo obvezu da će do sazivanja Izvanredne izborne skupštine vršiti potpis svih potrebnih dokumenata da bi Matica mogla i dalje djelovati. Dana 07.10.1998. održana je Izvanredna izborna skupština MS Osijek na kojoj je jednoglasno za predsjednika MS Osijek izabrana prof. Margita

Žagarova, a za dopredsjednika Josip Kreičik, dipl. ekonomista. Tajnica je ostala Anđelka Đunda, kao i Pavao Štrbik zadužen za blagajnu, knjigovodstvo i financije. Tatjana Belaj ostala je član IO, a novi član IO postao je Željko Zatko.

Nadzorni odbor ostao je također u istom sastavu tj. Blanka Mavretić, predsjednica, a Antun Jantošek i Ana Žagarova kao članovi.

Od tada pa do konca perioda kojeg obrađujemo u Knjizi, svake godine održavale su se početkom godine izvještajne skupštine. Koncem 2003. godine članovi IO su: Margita Žagarova, predsjednica, Josip Kreičik, dopredsjednik, Anđelka Đunda, tajnica, te Željko Zatko i Emil Dorčak.

Svake godine na skupštini predsjednica je podnosila izvješće o izvršenju plana rada i aktivnosti Matice za prethodnu godinu, kao i plan rada i aktivnosti za nastupajuću godinu. Isto tako godišnje izvješće o financijskom poslovanju podnosi blagajnik Pavao Štrbik, koji taj posao obavlja od osnutka Matice, uredno čuva svu dokumentaciju, a Nadzorni odbor u svojim godišnjim izvješćima uvijek je konstatirao da se financijsko i blagajničko poslovanje uredno vodi i u skladu s postojećim zakonskim propisima što je za pohvalu.

Pored navedenih redovitih aktivnosti pjevačke skupine kojom rukovodi prof. Margita Žagarova, koja je ujedno i predsjednica MS Osijek, od godine 2000. godine redovno se Slovaci – članovi Matice slovačke Osijek predstavljaju građanima Osijeka, subotom prije Cvjetne nedjelje u sklopu manifestacije "Šarena jaja bojama grada".

Kroz rad u Matici slovačkoj Osijek do sada je prema evidenciji bilo uključeno tokom ovih 10 godina 162 člana. Mnogi danas nisu više među nama. Od 17 osnivača Matice u Osijeku svih 10 godina su stalno aktivni već spomenuti blagajnik Pavao Štrbik, Blanka Mavretić, koja godinama obnaša dužnost predsjednice Nadzornog odbora, te Josip Kreičik, koji je od osnivanja stalan član Izvršnog odbora, a od 1998. godine i dopredsjednik Matice. Svi troje su stalni članovi pjevačke skupine od početka djelovanja do danas.

U 2003. godini naši članovi angažirali su se i prilikom stupanja na snagu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Tako je skupština Saveza Slovaka 23.02.2003. donijela Odluku da se naš član aktivista Pavao Štrbik predloži u Savjet za nacionalne manjine pri Vladi Republike Hrvatske. Prilikom izbora za Vijeće nacionalnih manjina za Županiju osječko-baranjsku i grad Osijek, koji je održan 18.05.2003. i pored angažiranja nekih naših članova, odaziv na izbore bio je slab. Radi toga je za Vijeće za Županiju prošla lista predložena od mještana Jelisavca, a za Vijeće nacionalne manjine Slovaka u gradu Osijeku izabrani su sljedeći: Kristek Andrija, Kanisek Jozo, Strešnjak Miroslav, Strešnjak Stanislav, Činčurak Danijel, Kolar Janko, Kolarik Tihomir, Žagarova Margita, Žagar Valentina, Čatoš Katica, Mavretić Blanka, Dorčak Emil, Zatko Željko, Jantošek Antun i Belaj Marija.

Prilikom izbora za Sabor Republike Hrvatske bio je kandidat i naš član prof. Andrej Kuric. Zastupnik u Saboru biran je zajedno s češkom nacionalnom manjinom, a njih u Hrvatskoj ima daleko više od Slovaka (Slovacima se po popisu 2001. godine izjasnilo 4.712 građana). Opet se na izborima pojavio mali broj Slovaka, jer je naš kandidat dobio svega 645 glasova kao drugi na listi po broju glasova. Pobjednica Čehinja Zdenka Čuhnil dobila je 1.277 glasova iz čega proizlazi da smo za malo bolji odaziv Slovaka, koji bi glasali za našeg kandidata, mogli imati Slovaka u Saboru Republike Hrvatske.

Prihodi za financiranje aktivnosti naše udruge ostvareni su od dotacija iz državnog proračuna i članarine. U desetogodišnjem radu u 3 navrata dobili smo dotaciju i iz gradskog proračuna grada Osijeka. Za putovanje u Slovačku ostvaren je prihod od članova koji su išli na put. Prilikom organizacije manifestacije "Kad se ruža razvijala" dobili smo i donaciju Ministarstva kulture Republike Slovačke, kao i domaćih poduzeća "Repros", Pletenina "Davor", "Lipa i hrast", te "Otos" iz Osijeka bez kojih ta manifestacija ne bi bila uspješna te im se i ovom prigodom u ime svih članova Matice iskreno zahvaljujemo.

ŽIVOTOPISY

Mr. sc. Ondrej Lovas dipl. ing.

ONDREJ LOVAS, dipl. Ing. lesništva, mr.sc.

Narodil sa 27. oktobra 1944 v Hložanoch, vo Vojvodine a zomrel 2000 v Osijeku. Otec bol tiež Ondrej, matka Anna, rodená Čipkárova. Základnú školu skončil v Hložanoch v r. 1959 a prírodo-matematický smer na gymnáziu v Báčskom Petrovci v r. 1963. Potom študoval na Lesníckej fakulte v Belehrade, ktorú skončil diplomovou prácou v r. 1967. Pokračoval na fakulte v Záhrebe v tom istom smere a skončil ju vedeckou prácou v oblasti ochrany lesov. Za magisterskú prácu si vybral tému Škodlivý hmyz topoľov v lesoch v okolí Osijeka. Pracoval najprv ako asistent v Belehrade, potom v lesníctve Darda. V období 1970–1980 bol zamestnaný ako odborný poradca pre ochranu a využívanie lesov v Lesnom hospodárstve (ŠG=šumsko gospodarstvo) Osijek, Lesníctvo Valpovo. Po tejto práci v r. 1981-1990 dostal miesto odborného spolupracovníka pre ochranu lesov v Lesnom hospodárstve Osijek. Od r. 1991 bol vedúcim výrobného oddelenia v Správe lesov v Osijeku, verejný podnik Chorvátske lesy. Počas práce sa pravidelne zúčastňoval na poradách o ochrane rastlín v Opatii. Zúčastnil sa aj na zasadaní medzinárodnej komisie u nás v r. 1992 a v Budapešti v r. 1996. Napísal niekoľko samostatných prác, ale je aj spoluautorom viacerých kníh z oblasti ochrany lesov.

Ako prvý predseda Matice slovenskej Osijek sa veľmi angažoval, aby sa v okolí Osijeka zhromaždili Slováci a založili si svoju maticu. To sa mu aj podarilo v r. 1993. Ako dobrý hudobník a spevák vedel mnoho ľudových piesní. Viedol spevácku skupinu v matici, ktorá vždy vystupovala pri rôznych príležitostiach Slovákov v Chorvátsku. Zorganizoval aj prvý výlet maticiarov na Slovensko. Snažil sa, aby bolo rádiovysielanie pre Slovákov v Osijeku. V matici zostane navždy zapísaný ako prvý predseda, človek húževnatý, priamy, pedantný, prívetivý a s veľkým srdcom pre každého.

Michal Strešniak, dipl. oec.

Michal Strešniak, dipl. oec.

Narodil sa 5. 10. 1934 v Lube, okres Šíd, matka Božena, rodená Pavelková, otec Michal, zamestnaním farbiar. Podľa národnosti je Slováč. Oženil sa s Chorvátkou Anou Đerdovou, s ktorou má dcéru a syna a oni majú svoje rodiny. Od 01. 04. 1995 je v dôchodku. Základnú školu skončil v Komletinciach, kde vtedy žil so sestrou aj s rodičmi. Gymnázium, resp. malú matúru absolvoval vo Vinkovciach r. 1949. Technickú školu – strojársky odbor skončil v r. 1953 v Osijeku. Študoval na Vysokej technickej škole Univerzity v Záhrebe od 20. 2. 1964 do 19. 3. 1966 (čo sa mi počítalo do pracovnej doby). Zakočil 1. stupeň a získal titul strojného inžiniera. Ďalej študoval popri zamestnaní na Ekonomickej fakulte a roku 1981 získal titul diplomovaného ekonóma organizačného smeru.

Ako strojný technik pracoval necelých 9 rokov:

V Osijeckej zlievárni (OLT) 18 mesiacov ako praktikant a mladý konštruktér na konštrukčnom oddelení.

V *Natronke* v Maglaji 16 mesiacov na mieste referenta pre udržiavanie strojov a plánovanie rezervných súčiastok.

V *Papuku*, továrni na železný nábytok, galvanické články a bicykle; 12 mesiacov bol technológ v technickej príprave výroby. Ďalej 36 mesiacov bol vedúci technickej prípravy a po integrácii *Papuku* do podniku *Elektrotehničko* v Osijeku dostal pracovné miesto správcu oddelenia výroby, kde pracoval do odchodu na Vysokú technickú školu v Záhrebe, kam ho kolektív poslal na štúdium.

Ako strojní inžinier pracoval 15 rokov:

V podniku *Elektrotechničko* 7 mesiacov pracoval ako vedúci oddelenia pre rozvoj, potom 11 mesiacov ako riaditeľ oddelenia výroby a na záver prešiel do *Autoreparatury*

V *Autoreparatúre* v Osijeku pracoval 16 mesiacov ako vedúci oddelenia pre opravu havarovaných áut, a potom prešiel do *PIK Belje* Darda.

V pracovnom oddelení *Beljetrans* v rámci *PIK Belje* Darda 25 mesiacov pôsobil na mieste šéfa technickej služby, a potom 8 rokov bol riaditeľom *Beljetrans*.

Ako diplomovaný ekonóm pracoval 14 rokov:

V rozvojovej službe *PIK Belje* 29 mesiacov ako odborný pracovník pre dopravu a spoje.

V Hospodárskej komore Slavónska a Baranje v Osijeku bol tajomník Rady dopravy a spojov 1 rok a 7 mesiacov.

Posledných 10 rokov pracovnej doby pracoval na výstavbe a udržiavaní ciest ako vedúci, bol tajomník SIZ pre regionálne a magistrálne cesty, tajomník zhromaždenia Združenej samosprávnej správy pre cesty a správca technického sektoru Chorvátskych ciest v Osijeku.

Okrem stáleho zamestnania ako strojní inžinier bol mimoriadny prednášateľ v EMŠC v Osijeku (EMŠC – elektrometalni školski centar) pre predmety elementy strojov a technické kreslenie, potom v podniku Đura Đakovića v Osijeku prednášal predmet strojárstvo, ďalej v CUO *Bratstvo-jedinstvo* v Bielom Manastíre predmet doprava a jazda.

Uverejnil niekoľko odborných prác z oblasti transportu v agropriemyselnom komplexe v odborných časopisoch a predniesol na poradách.

Popri povinnostiach v škole a na pracovnom mieste sa zaoberal vždy nejakými dodatočnými aktivitami.

Ešte v Komletinciach v rodinnom kruhu sa naučil hrať na harmonike. Ako gymnazista vo Vinkovciach bol členom rádioamatérskeho spolku. V Osijeku ako stredoškólák bol aktívny vo folklórnej a tamburášskej skupine v KUD Milice Križanovej a neskôršie v RKUD Ognjena Pricu v tamburášskej a dramatickej skupine. V rokoch 1958-1964 aktívne pracoval v Spolku inžinierov a technikov (DIT) v Osijeku. Od r. 1967 ako člen AMD Slavonac v Osijeku bol činný tri mandáty ako člen Spravujúceho výboru a technickej komisie. V r. 1984 a 1985 bol členom oddelenia Vedeckej rady pre námorníctvo a prístavy ako predstaviteľ Hospodárskej komory Slavónie a Baranje pri JAZU Záhreb. Hospodárska komora organizovala 15. a 16. mája 1985 v Osijeku poradu na tému Záujmy Slavónie a Baranje o lepšie dopravné spoje Podunajska s Jadranom. Michal bol predseda organizačnej rady. Od r. 1986 sa aktívne zapojil do práce spolku ciest Slavónije, Baranje a celého Chorvátska. Bol členom Predsedníctva spolku VIA-VITA v ChR, aj jeho predseda dva mandáty. Pôsobil ako delegát ChR a predsedníctva Zväzu spolkov pre cesty Juhoslávie (SDPJ), kde bol aj predseda jeden mandát. Od 13. 3. 1995 sa aktívne zapojil do práce Matice slovenskej v Osijeku, kde bol istý čas aj podpredsedom a teraz je člen. Počas svojej pracovnej doby sa zoznámil s ľuďmi a mestami v celej našej vlasti. Okrem toho navštívil Rakúsko, Taliansko, Maďarsko, Slovensko, Čechy, Nemecko, Francúzsko, Dánsko a Rumunsko, jednak pracovne, alebo ako turista, čo považuje za veľmi užitočné pre človeka.

Teraz svoj voľný čas venuje obrábaniu pôdy v Aljmaši, kde pestuje zeleninu, ovocie, víno – to je jeho koníček.

Za svoju prácu dostal tak osobne, ako aj ako vedúci kolektívu viac ocenení, pochvál a ďakovných listov od rozličných ištítúcií, jednotlivých okresov Slavónie a Baranje. Bol osobne vyznamenaný od bývalého štátu ORDĚNOM PRÁCE SO ZLATÝM VENCOM r. 1987. Zvlášť je hrdý, že Chorvátske cesty, TECHNICKÝ ODDIEL Osijek, kde bol

správca i počas vlasteneckej vojny, 30. 5. 1992 dostal ďakovný list za obetavú spoluprácu a pomoc Chorvátskemu vojsku v obrane Slavónie a Baranje od CHORVÁTSKEHO VOJSKA, OPERATÍVNEJ ZÓNY OSIJEK.

Margita Žagarová, prof.

Margita Žagarová, prof.

Narodila sa 11. 06. 1940 v Bánovciach nad Bebravou, na Slovensku. Po skončení základnej školy a gymnázia v Galante sa prihlásila na štúdium na Vysokú školu pedagogickú do Bratislavy, predmety slovenský jazyk a hudobná výchova. V júni bola prijatá, v septembri prijatie zrušili a na jej odvolanie zase ju v októbri prijali. Podľa nej je to ojedinelý prípad prijat' niekoho dvakrát na tú istú fakultu. Štúdium skončila a zamestnala sa hneď na Pedagogickej fakulte v Trnave na katedre hudobnej výchovy ako asistentka a neskôršie ako odborná asistentka. V Trnave okrem hudobných prednášok a vyučovania klavíru viedla aj učiteľský spevácky štvorhlasný zbor, s ktorým niekoľkokrát aj vystupovala.

V r. 1966 sa vydala do bývalej Juhoslávie za Jakoba Žagara. Pracovala najprv na gymnáziu v Slavónskej Požege, vyučovala hudobnú výchovu, potom na Základnej škole Bratstva-jedinstva v Čagline, kde prednášala hudobnú výchovu. Ďalej vyučovala hudobnú výchovu na Základnej škole Ivana Brníka Slováka v Jelisavci a neskôršie aj v obvodnej škole Našický Markovec, v Základnej škole 14. travanj (neskôršie Dory Pejačevićovej). Tam viedla aj spevácky zbor, literárno-recitačnú skupinu a spolupracovala aj s KUD Fraňa Strapača, kde nacvičovala spevácku skupinu žien.

V posledných rokoch svojej pedagogickej praxe pracovala na Ministerstve školstva v Záhrebe, ústav Osijek, ako odborný poradca pre slovenský jazyk a literatúru pre deti a mládež v Chorvátskej republike. Od r. 1997 je v dôchodku.

Od r. 1998 prednáša na Filozofickej fakulte Univerzity J. J. Strossmayera v Osijeku slovenský jazyk a literatúru pre študentov chorvátskeho jazyka, chorvátskeho jazyka a dejpisu a chorvátskeho jazyka a knihovníctva. Z toho má veľkú radosť.

Od r. 1998 je predsedníčkou MSO. S maticou začala spolupracovať od jej založenia, keď ešte s prvým predsedom MSO Ondrejom Lovásom zapisovala našich členov vo Višnjevcí.

Je rada, že jej prácu vykonávanú s láskou a radosťou vedeli oceniť aj iní, Slováci, ale aj Chorváti, ktorí zastávajú verejnú funkciu. Dostala od bývalého SIZ Našice Plaketu za veľký prínos v pestovaní slovenskej kultúry v Našiciach 27. 12. 1990. Minister kultúry Slovenskej republiky jej udelil Poctu Štefana Boleslava Romana za rozvoj slovenskej kultúry, osvetovú a vzdelávaciu prácu medzi krajanmi v Chorvátsku 1. 06. 1996 a Zväz Slovákov v ChR Uznanie za dlhoročné obetavé úsilie, podporu a pomoc v prezentovaní kultúry, jazyka, zvykov národnostnej a náboženskej identity Slovákov v ChR 6. 12. 2003.

Má päť detí, ktoré sa tiež zapojili do práce matice podľa svojich možností.

Najstaršia Anna Žagarová-Maroševićová vyštudovala slovenský jazyk a hudobnú výchovu na Pedagogickej fakulte v Nitre ako štipendistka matice slovenskej v SR. Teraz učí v Základnej škole Dory Pejačevićovej v Našiciach a v matici pracuje od začiatku, viedla istý čas aj literárnu skupinu. Hrá na flaute, klavíri, gitare. Je vydatá za Tomislava Maroševiča a má dvoch malých synov Mateja a Maria. Najstarší zo synov Marko Žagar skončil EMŠC, má svoj elektroservis, ženatý s Anitou (Brodarovou), má syna Luku, skončil v hudobnej škole lesný roh. Andrej skončil strednú